

Diyanet

İLMİ DERGİ

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
Dini Yayınlar Dairesi Başkanlığı

•
Üç Ayda Bir Yayınlanır
•

Cilt: 43 • Sayı: 2 • Nisan - Mayıs - Haziran 2007

KUR'AN-I KERİM'İ ÖNCEKİ VAHİYLERDEN AYIRT EDEN BAZI ÖZELLİKLER

Muhammed Fatih KESLER*

Özet:

Kur'an-ı Kerim vahyin son halkasını oluşturmaktadır. Bu temel özelliğinin yanı sıra onu, önceki vahiyler dediğimiz Eski ve Yeni Ahit'ten ayırt eden başka bazı özellikleri daha bulunmaktadır. Bunların başında da; Kur'an'ın ilâhî korunmaya mazhar bir kitap olması, kendisini yeterli görmesi, önceki vahiyler üzerinde gözetici olması ve kabul edilebilir ilkeler sunması gibi hususlar gelmektedir. Bu makale, işaret ettiğimiz hususları Kur'an'ın son vahiy olmasının haklı birer gerekçesi olarak kabul etmekte ve bunların gerçekliklerini karşılaştırmalı bir metotla incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kur'an-ı Kerim, Korunmuşluk, Yeterlilik, Gözeticilik, Önceki Vahiyler.

Some Characteristics of the Holy Qur'an which Distinguish it from the Previous Revelations

Abstract:

The Holy Qur'an constitutes the last ring in the chain of divine revelations. Beside this, there are some characteristics which distinguish the Qur'an from the previous revelations, i.e. The Old Testament and The New Testament.

The following topic are among the main features of the Qur'an: It is protected by the divine promise; It is an adequate book; It is supervisor on previous revelations; It proposes acceptable principles. This article considers the above mentioned points as evidence that the Qur'an is the last revelation and tries demonstrate it comparative perspective.

Key words: The Qur'an, Divine protection, Adequacy, Supervision, Previous Revelations.

Giriş

Tarih boyunca peygamberler eliyle insanlara ulaştırılan ilâhî metinler temelde aynı gayeye hizmet etmişlerdir. İlk insan ve ilk peygamber olan Adem (a.s.)'in Cennetteki yaşantısına emir ve yasaklar şeklinde yapılan ilâhî müdahaleler¹ insanın bu mekânda

* Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

1 "Dedik ki: Ey Adem! Sen ve eşin cennete yerleşin. Orada dilediğiniz gibi bol bol yiyin, ama şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz." Bakara 2/35.

vahiy aracılığıyla mutlak bir gözetim altında tutulacağını ilk işaretleridir. İşlediği günahı tevbe etmesinden sonra eşi ile birlikte Cennetten çıkarılarak dünyaya gönderilen Adem (a.s.)'in orada da başıboş bırakılmayacağı bildirilmiş ve **“Tarafımdan size, bir yol gösterici (peygamber) gelir de kim ona uyarsa, onlar için herhangi bir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir”**² buyurulmuştur.

Gerçekten de yüce Allâh, ilk insanın şahsında bütün kullarına verdiği bu söze uygun olarak çeşitli devirlerde farklı peygamberler aracılığıyla vahiyler göndererek kullarının yanlış gidişatlarına müdahale etmiştir. Bu arada bazı sebeplerden dolayı orijinalitesini kaybeden ilâhî mesajlar, gönderilen bu peygamberlerin getirdikleri vahiyler aracılığıyla yenilenmiş, böylece iman etmemekte direnen bazı insanların bu noktadaki bahaneleri de ortadan kaldırılmıştır. Kur'an-ı Kerim bu hususa şöyle değinmektedir:

Ey kitap ehli! Peygamberlerin arası kesildiği bir sırada; **“Bize ne müjdeleyici bir peygamber geldi, ne de bir uyarıcı”** demeyesiniz diye, işte size (hakikati) açıklayan elçimiz (Muhammed) geldi.³

Önceki vahiylerin öngördüğü kurallar, üzerlerinden uzunca zaman geçmesi nedeniyle birtakım değişikliklere maruz kalarak tahrif edilmişlerdi. Bu sebepten dolayı doğrularla yanlışlar birbirine karışmıştı. Tabiatıyla ortaya çıkan bu olumsuz durum bazı insanların gerçek inanç ve ibadetlerden uzaklaşmaları noktasında kendi açılarından bir mâzeret oluşturmaktaydı. İşte yüce Allâh, bu mâzereti ortadan kaldırmak için elçi olarak seçtiği Muhammed (a.s.)'e Kur'an-ı Kerim'i indirmişti.⁴ Böylece İlâhî İrâde'nin yukarıda da işaret ettiğimiz üzere ilk insan ve aynı zamanda ilk peygamber olan Adem (a.s.)'e verdiği ilk vahiy aracılığıyla insanlar nezdinde başlattığı müdahaleler, Muhammed (a.s.)'in bütün alemlere peygamber olarak⁵ gönderilmesiyle tamamlanmıştır. Dolayısıyla ona vahyedilen Kur'an-ı Kerim tarihe son defa yazılı olarak yapılan ilâhî bir müdahaledir. Diğer taraftan önceki vahiylerin yol göstericiliğinden ümidini kesen dünya insanlık ailesinin, “Âhir Zaman Nebisi” beklentisi,⁶ onların bu türden ilâhî bir müdahaleyi istediklerini ve kabule hazır olduklarını göstermektedir. Hatta bazı insanlar ileride

2 Bakara (2):38.

3 Mâide (5): 19.

4 Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer er-Râzî: Mefâtihu'l-Ğayb, Beyrut 1415/1995, IX. 12.

5 **“(Ey Muhammed!) Seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik.”** Enbiyâ (21):107.

6 İnsanları, “Ahir Zaman Nebisi” beklentisine sevk eden en önemli sebep; bu konuyla ilgili olarak önceki vahiyler (Eski ve Yeni Ahit)'de bulunan haberlerdi. Bu haberlerden bazıları için bkz:

İşaya, XLII/1-5; Yuhanna: XIV/16; XVI/7, 8, 12, 13, 14, 15. Aynı haberler hakkındaki yorum ve görüşler için ayrıca bkz: Rahmetullah Hindî: *İzhârü'l-Hakk*, Suudi Arabistan 1410/1989, IV. 1076 vd.

kendi aralarında kuracakları ittifakları ve düşmanlarına karşı yapacakları savunmaları bile bu müdahalenin gölgesinde gerçekleştirmek istiyorlardı.⁷ Bahsettiğimiz gerçeğe şu âyetle de işaret edilmektedir:

“Kendilerine ellerindekini (Tevrat’ı) tasdik eden bir kitap (Kur’an) gelince onu inkâr ettiler. Oysa, daha önce (bu kitabı getirecek peygamber ile) inkârcılara (Arap müşriklerine) karşı yardım istiyorlardı.”⁸

Bu gibi âyetler, İlâhî İrâde’nin takdirine uygun olarak gönderilen Kur’an-ı Kerim’in, aynı zamanda fıtratlarına uygun olarak yaşamak isteyen insanlar açısından bir ihtiyaç olduğunu da ortaya koymaktadır. Öyleyse Kur’an-ı Kerim’in bu ihtiyaca cevap veren ve onu önceki vahiyler (Eski ve Yeni Ahit)’den ayırt eden özellikleri nelerdir? İşte yaptığımız bu araştırma kısaca bu soruya aranan bir cevaptan ibarettir. Tabi ki Kur’an-ı Kerim’i diğer vahiylerden ayırt eden özellikleri sadece bizim tespit ettiklerimizle sınırlı değildir. Ancak biz, bu araştırmamızda mezkur özelliklerden daha belirgin olduklarına inandığımız birkaç tanesini incelemekle iktifa edeceğiz.

Çoğunlukla Kur’an’ın kendi mesajı içerisinde kalarak yapacağımız bu araştırmamızı İslâm’ın diğer bilgi kaynaklarıyla da destekleyeceğiz. Ayrıca yeri geldikçe önceki vahiylerden ve Hristiyan dünyasında yazılan birtakım eserlerden de bazı alıntılar yapacağız.

Şimdi bu çerçevede tespit ettiğimiz; Kur’an’ın ayırt edici bazı özelliklerini sırasıyla inceleyelim.

1-Kur’an-ı Kerim’in Korunmuş Olması

Kur’an-ı Kerim’in korunmuşluğu, yani vahyedildiği şekliyle bir harfinin bile değiştirilmeden zamanımıza kadar gelebilmesi onun önemli bir özelliğidir. Bu husus Kur’an hakkında önyargısız olarak araştırma yapan ve söz söyleyen hemen herkesin kabul ettiği ayrıca mevcut mushaflardan da gözlemleyebildiği bir gerçektir.⁹

Peygamber (a.s.), yirmi üç yıllık risalet hayatı boyunca kendisine indirilen âyet ya da sûreleri hiç vakit geçirmeksizin vahiy kâtiplerine yazdırmıştır. Ayrıca yazılan bu vahiyler onun tarafından her senenin ramazan ayında Cebrâil (a.s.)’e okunmuş ve bu olay

7 Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr el-Kureşî el-Medenî: *es-Sîretu’n-Nebeviyye*, Konya 1982, s. 63; Ebû Muhammed Abdilmelik b. Hişâm: *es-Sîretu’n-Nebeviyye*, Beyrut 1412/1992, II.163; Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn el-Beyhakî: *Delâîlu’n-Nübüvve*, Beyrut 1405/1985, II. 76.

8 Bakara (2): 89.

9 Bu konuda geniş bilgi için bkz: Hasan Elik, *Kur’an’ın Korunmuşluğu Üzerine*, İstanbul 1998.

(arz), onun irtihal yılında iki defa gerçekleşmiştir.¹⁰ Böylece vahyedilmesinden hemen sonra yazılı bir metin olarak insanlığın ortak mirası hâline gelen Kur'an'ın sıhhati hususunda herhangi bir şüphe bulunmamaktadır. Bu gerçek zikredeceğimiz şu âyetlerde de ifade edilmektedir:

“Elif-lam-mim. Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah’a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir.”¹¹

Yine zikredeceğimiz şu âyette ise, Kur'an'ın ilâhî bir koruma altında olduğu, dolayısıyla harici herhangi bir unsurun ona etki edemeyeceği ihsas edilmektedir:

“Şüphesiz o zikri (Kur'an'ı) biz indirdik! Onun koruyucusu da elbette biziz.”¹²

Yüce Allah'ın bir takdiri olarak Kur'an-ı Kerim'in korunmuşluğu hususunda verilen bu ilâhî garanti önceki vahiyler için asla sözkonusu olmamıştır. Bunun yanı sıra orijinalleri itibariyle önceki vahiyler bir metnin korunmasında hayati öneme sahip olan yazıyla tespit edilmekten de yoksundurlar.¹³ Araştırmamız boyunca mezkur kitaplardan yapacağımız alıntılar dile getirdiğimiz bu hususun birer ispatıdır. Meselâ Yeni Ahit koleksiyonu içerisinde yer alan dört İncilin tamamı İsâ (a.s.)'nin dünyadan ayrılmasından sonra kaleme alınmıştır.¹⁴ Ayrıca bu incillerin farklı nüshalarının varlığı ve bu çerçevede onların; Matta, Markos, Luka ve Yuhanna gibi, kendi yazarlarının isimleriyle anılmaları onların sıhhati hususunda önemli bir sorun teşkil etmektedir.¹⁵

10 Ebû Abdillâh Ahmed b. Hanbel: *el-Müsned (Müsnedü Ahmed)*, İstanbul 1401/1981, VI. 282; Bedrüdîn Muhammed b. Abdillâh ez-Zerkeşî: *el-Burhân fî Ulûmi'l-Kur'an*, Beyrut 1408/1988, I.294.

11 Bakara (2):1, 2.

12 Hicr (15): 9.

13 Bu noktada Tevrat'ın yazılı levhalar halinde indirilen kısmının istisna teşkil ettiğini söyleyebiliriz. Bkz: Â'râf (7): 145.

14 Schuyler Brown: *The Origins of Christianity*, New York 1984, s. 6. İnciller arasında en erken yazılanın Matta İncili olduğu belirtilmiştir. Bkz: F. L. Cross and E. A. Livingstone: *The Oxford Dictionary of The Christian Church*, Newyork 1983, s. 890; Jacob Xavier: *İncil Nedir? (Tarihi Gerçekler)*, Ankara 1985, s.15; Challege Felicien: *Dinler Tarihi* (çev: Samih Tiryakioğlu), İstanbul 1960, s.181. Matta İncili'nin yazılış tarihi milâdi altmış yılına rastlamaktadır. Bkz: *İncil Nedir? (Tarihi Gerçekler)*, s.16. En geç yazılan Yuhanna İncil'i ise milâdi yüz yılında kaleme alınmıştır. Bkz: Arthur Headlam: *The Life and Teaching of Jesus The Christ*, London 1924, s. 32. Dile getirdiğimiz bu bilgilerden hareket edersek, sonraki nesillere aktarılmaları açısından önceki vahiyleri sözlü halk edebiyatı eserlerine, meselâ, destanlara benzetebiliriz. Bundan dolayı Yeni Ahit metinlerini hikâye ederek dilden dile aktaranların, anlattıkları bu metinler üzerinde bir takım tasarruflarının olması gayet doğaldır. Bu da yazıyla kaydedilmeyen önceki vahiylerin muhtevalarına bir takım eklemeleri ya da onlardan bazı eksiltmeleri zorunlu kılmıştır.

15 İncillerin sıhhatleri hususunda daha önce ismini zikrettiğimiz, *“İzhâru'l-Hakk”* isimli eserin yanısıra ayrıca bkz: Şaban Kuzgun: *Dört İncil-Farklılıkları ve Çelişkileri*- Ankara 1991.

Diğer taraftan Kur'an-ı Kerim, önceki vahiylerin bazı kötü niyetli kişiler tarafından tahrif edildiğini de belirtmektedir:

“Şimdi bunların size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Oysa içlerinden bir takımı Al-lâh'ın kelamını dinler, iyice anladıktan sonra, onu bile bile tahrif ederler.”¹⁶

Müfessirler bu âyette tahrif edildiği belirtilen kitabın Tevrat, bu tahrifi yapanların ise Yahudiler olduğunu söylemişlerdir.¹⁷ Zaten Kur'an-ı Kerim, Yahudilerin zihniyet itibarıyla tahrif işine yatkın olduklarını bildirmektedir:

“Yahudilerden öyleleri vardır ki (kelimeleri yerlerinden kaydırıp) tahrif ederek onları anlamlarından uzaklaştırırlar. Dillerini eğip bükerek ve dine saldırarak “işittik, karşı geldik”...derler.”¹⁸

Kur'an-ı Kerim, önceki vahiyler üzerinde yapılan tahrifin şekline de işaret etmektedir:

“Vay o kimselere ki, elleriyle Kitabı yazarlar, sonra da onu az bir karşılığa değiştirmek için, “Bu Allâh katındandır” derler. Vay ellerinin yazdıklarından ötürü onların haline! Vay kazandıklarından dolayı onların haline!”¹⁹

Bu âyetlerde dile getirilen gerçekler aynı zamanda Eski Ahit koleksiyonu içerisinde üzüntüyle karşılanmakta ve şöylece kabul edilmektedir: **“Nasıl, ‘biz bilge kişileriz, Rabb'in yasası bizdedir’ diyebiliyorsunuz? İşte, bilginlerin yalancı kalemi Yasayı yalana çevirmiş. Bilgeler utandırıldı. Yıldırılıp ele geçirildi. Rabb'in sözünü reddettiler. Nasıl bir bilgelikmiş onlarınki?”**²⁰

Önceki vahiyler için sözkonusu olan bütün bu olumsuzluklara karşın yukarıda da işaret ettiğimiz üzere Kur'an-ı Kerim hem mânevi olarak (ilâhî) hem de maddi olarak (yazıyla) korunmuştur. Burada üzerinde durulması gereken asıl mesele şudur: Acaba Kur'an-ı Kerim sözü edilen bu ilâhî korunmaya nasıl sahip olmuştur? Bu soruya bilginler tarafından şöyle cevap verilmektedir: Yüce Allâh, Kur'an'ı bir mucize ve insanların sözlerinden farklı bir söz kılmak suretiyle korumuştur. Böylece insanlar ona herhangi bir şeyi eklemekten ya da ondan herhangi bir şeyi eksiltmekten âciz kalmışlardır. Zâten

16 Bakara (2): 75.

17 Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî: *Câmiu'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'an*, Beyrut 1415/1995, I. 520; Ebu'l-Fidâ İsmâil b. Ömer b. Kesîr: *Tefsîru'l-Kur'ani'l-Azîm*, Kuveyt 1418/1998, I. 154; Ebu'l-Fazl Celâluddîn Abdîrrahmân b. Ebî Bekr es-Süyûtî: *ed-Durru'l-Mensûr fi't-Tefsîri'l-Me'sûr*, Beyrut 1414/1993, I.198.

18 Nisâ (4): 46.

19 Bakara (2): 79.

20 Yeremya: VIII/8, 9.

böyle bir şey (tahrif) yapılmış olsaydı o zaman Kur'an'ın nazmı bozulurdu. Kaldı ki onu okuyanlar ortaya çıkan bu yeni şeyin Kur'an olmadığını da anarlardı. Bazı bilginler ise Kur'an'ın korunmasıyla ilgili olarak şöyle demişlerdir: Yüce Allâh, bazı insanları, Kur'an'ı öğrenip öğretmeye ve dünya durdukça onu insanlar arasında yaymağa sevk ederek korumuştur. Böylece insanlar onu tahrif etmekten âciz kalmışlardır.²¹ Kur'an'ın güven verici bu masumiyeti şu âyette de dile getirilmektedir:

“Ona ne önünden ne de ardından batıl gelemez. O hüküm ve hikmet sahibi, övül-meye layık olan Allâh tarafından indirilmiştir.”²²

Bu noktada zihinlere şöyle bir sorunun doğması kaçınılmazdır: Acaba Kur'an-ı Ke-rim hangi yönlerden, kimlere karşı ve nasıl korunmuştur? Bu soruya cevap verebilmek için öncelikli olarak korunmuşluk ilkesiyle özdeşleşen levh-i mahfuz'un ne anlama gel-diğini kısaca açıklamamız gerekir. Levh-i mahfuz; Allah katında korunan ve Kur'an-ı Kerim de dahil olmak üzere bütün vahiylerin kaynağı durumundaki bir levhadır. İlâhî bir korumaya nâil olan bu levhadan şeytanların herhangi bir şey eksiltmeleri ya da ona herhangi bir şey eklemeleri mümkün değildir.²³ Zikredeceğimiz şu âyet, levh-i mahfuz ibaresinin bu bağlamda Kur'an-ı Kerim ile olan irtibatını konu edinmektedir:

“Hayır o (yalanlamakta oldukları kitap) şanı yüce bir kitaptır. O korunmuş bir lev-hada (Levh-i Mahfuz'da) dır.”²⁴

Bu âyette de açıkça görüleceği üzere sevk edildiği anlam ne olursa olsun önceki va-hiylerin yanı sıra Kur'an'ın korunmuşluğuyla da yakinen ilgili olan levh-i mahfuz ibâ-resi, Kur'an için âdetâ bir zırh niteliğindedir.²⁵

Vahyin kaynağının korunmuşluğu gerçeği aynı zamanda Mekkeli müşriklerin Kur'an'ın kaynağı hakkındaki iddialarına da bir cevap oluşturmuştur. Çünkü onlar, bu ilâhî kelamın bir kâhin sözü olduğunu iddia ediyorlar ve kâhinlerin de sözlerini gökler-

21 *Mefâtîhu'l-Ğayb*, XIV.65.

22 Fussilet (41): 42.

23 Ebu'l-Ferec Cemâluddîn Abdîrrahman b. Ali b. Muhammed el Cevzî: *Zâdü'l-Mesîr fî İlmi't-Tefsîr*, Beyrut 1407/1987, IX.79. Aynı konuyla ilgili olarak ayrıca bkz: Ebû Muhammed el-Hüseyin b. Mesud el-Beğavî: *Meâlimü't-Tenzîl fî't-Tefsîr ve't-Te'vîl*, Beyrut 1405/1985, V.554; Ebü'l-Berakât Abdullâh b. Ahmed en-Nesefî: *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl*, İstanbul 1984, IV. 347.

24 Bûrûc (85): 21, 22.

25 Tabîî ki Kur'an'ın yanı sıra önceki vahiylerin aslı da levh-i mahfuzda korunmuştur. Ancak bu durum önceki vahiylerin hiç birisinde ayrıcalıklı bir husus olarak ele alınmamaktadır. Ayrıca bundan da önem-lisi dile getirdiğimiz başlangıçtaki ilâhî koruma onların indirilmesinden sonra devam etmemiştir. İşte Kur'an-ı Kerim'i önceki vahiylerden ayıran fark da budur.

den haber dinleyen cinlerden aldıklarına inanıyorlardı.²⁶ Tabi ki bu iddia Kur'an tarafından reddedilmiş²⁷ ve onun, şerefli bir elçinin sözü²⁸ olduğu bildirilmiştir. Ayrıca bu sözü indiren elçi yani Cebrâil de güvenilir birisidir:

“Uyarıcılardan olası diye onu güvenilir Ruh (Cebrâil) senin kalbine apaçık Arapça bir dil ile indirmiştir.”²⁹

Yüce Allâh, aynı zamanda zikredeceğimiz şu âyeti indirerek Kur'an'ın daha kaynağında iken birtakım şerli varlıklara karşı da korunduğunu bildirmiştir:

“Kuşkusuz biz göğe ulaşmak istedik, fakat onu çetin bekçilerle ve yakıcı ışıklarla dolu bulduk. Halbuki biz, (daha önce) göğün bazı yerlerinde gayb haberlerini dinlemek için otururduk. Fakat şimdi her kim dinlemeye kalkacak olursa, kendini gözetleyen yakıcı bir ışık bulur.”³⁰

Bize göre bu âyet-i kerime, Kur'an'ın korunmuşluğu etrafında oluşabilecek en küçük tereddütleri bile gidermeyi hedeflemektedir.

Kur'an-ı Kerim, dile getirdiğimiz bütün bu gerçeklerin yanı sıra Peygamber (a.s.)'in beşeri yönüne karşı da korunmuştur.³¹ Meselâ onun hakkındaki şu âyet bahsettiğimiz bu korumaya işaret etmektedir:

“Eğer (Peygamber) bize isnat ederek bazı sözler uydurmuş olsaydı mutlaka onu kudretimizle yakalardık. Sonra da onun şah damarını mutlaka keserdik.”³²

Bu âyet, Hz. Peygamber'in, kendisine indirilen vahye herhangi bir dahlinin olmadığı yönündeki ilâhî bir garantiyi de ihtiva etmektedir. Diğer taraftan onun bir beşer ola-

26 Cinlerin göklerden vahiy dinlemeleri ve onları dostlarına ulaştırmaları hakkında bkz: Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil el-Buhârî: *el-Câmiu's-Sahîh (Sahîhu Buhârî)*, İstanbul 1401/1981: Tıb 46 (VII.28); Edeb 117(VII. 122); Müslim, Ebu'l-Hüseyin b. el-Haccâc el-Kuşeyrî en-Nîsâbü'rî: *el-Câmiu's-Sahîh (Sahîhu Müslim)*, İstanbul 1401/1981: Selâm 35 (II.1750). Ayrıca bkz: İbn İshâk: *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, s. 94.

27 Hâkka (69):42.

28 Hâkka (69): 40.

29 Şuarâ (26): 193-195.

30 Cin (72): 8, 9.

31 Önceki vahiyler bugünkü muhtevalarıyla, vahyin, peygamberlerin beşeri yönlerine karşı korunması hususuna değinmemektedirler. Ancak biz, bu türden bir korumanın önceki vahiyler için de gerçekleşmiş olabileceğine inanmaktayız. Meselâ; “*Andolsun kadın ona (Yûsuf'a) istek duymuştu. Eğer Rabb'inin delilini görmemiş olsaydı Yûsuf da o kadına istek duyacaktı...*” (Yûsuf/24) meâlindeki âyet-i kerime, peygamberlerin masumiyetine uygun olarak Yûsuf (a.s.)'un, kendi nefsî arzularına karşı ilâhî bir koruma altına alındığını belirtmektedir. Bu gerçekten hareket edecek olursak, peygamberlerin kendileri hakkında söz konusu olan bu türden ilâhî bir korumanın onların tebliğ ettikleri vahiyler için de gerçekleşmesinin mümkün olabileceğini söyleyebiliriz.

32 Hâkka (69): 44-46.

rak yaptığı birtakım uygulamaları sebebiyle kınandığı hatta tehdit edildiği âyetlerin varlığı da bu garantinin birer teyididir.³³ Yine bu çerçevede Hz. Aişe, Peygamber (a.s.)'in, Hz. Zeyneb ile olan izdivacını konu edinen âyet³⁴ hakkında şunları söylemiştir: Eğer Nebi (a.s.), Kur'an'dan herhangi bir âyeti gizlemek isteseydi bu âyeti gizlerdi.³⁵

Burada ayrıca şu hususa da değinmek istiyoruz: Kur'an-ı Kerim, sâdece lafzen değil aynı zamanda anlam bakımından da korunmuştur. Kendisine indirilen vahyi bir an önce ezberlemek isteyen ve bu hususta acele eden Hz. Peygamber'i ikaz eden şu âyet, dile getirdiğimiz bu hususta ona ve onun şahsında Kur'an'ın bütün muhataplarına ilâhî bir garanti sunmaktadır:

“Şüphesiz onu toplamak ve okumak bize aittir. O halde, biz onu okuduğumuz zaman onun okunuşuna uy. Sonra onu açıklamak da bize aittir.”³⁶

Zikrettiğimiz bu âyet ayrıca Kur'an'ın anlamının İlâhî İrâde tarafından Peygamber (a.s.)'e beyan edildiğini (açıklandığını) ve bu konuda kendisine bir metot sunulduğunu da ortaya koymaktadır. Dolayısıyla Nebi (a.s.)'nin, tebliğci sıfatıyla muhataplarına yaptığı açıklamalar zikrettiğimiz bu âyette belirtildiği üzere kendisine öğretilen rabbânî bilgilerden başka bir şey değildir.

2- Kur'an-ı Kerim'in Kendisini Yeterli Görmesi

Kur'an-ı Kerim'in kendisini yeterli görmesi, öncelikli olarak onu tebliğ (ulaştırmak) ve tebyinle (açıklamakla) görevli olan Muhammed (a.s.)'in misyonuyla kayıtlıdır; çünkü o evrensel bir peygamber olarak bütün insanlara gönderilmiştir:

“(Ey Muhammed!) “Biz seni ancak bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Fakat insanların çoğu bilmezler.”³⁷

Hız. Peygamber'in evrensel olan bu misyonuna karşın Nuh (a.s.)'un sadece kendi kavmine,³⁸ aynı şekilde Hûd (a.s.)'un “Ad” kavmine,³⁹ Sâlih(a.s.)'in “Semûd” kavmi-

33 Hz. Peygamber'i tehdit eden âyetler hakkında bkz: Muhammed Fatih Kesler: Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygamber'e Hitaplar (II), A. Ü. İ. F. Dergisi, Ankara 2003, XLIV-1, s. 26-30.

34 “Hani sen, Allâh'ın kendisine nimet verdiği, senin de (azat etmek suretiyle) iyilikte bulunduğun kimseye: “Eşini nikâhında tut (onu boşama) ve Allâh'tan sakın” diyordun. İçinde, Allâh'ın ortaya çıkaracağı bir şeyi gizliyor ve insanlardan çekiniyordun...” Ahzâb (33): 37.

35 Câmîu'l-Beyân, XII.18; Tefsîru'l-Kur'ani'l-Azîm, III. 643.

36 Kıyâme (75):17-19.

37 Sebe (34): 28.

38 A'râf (7): 59; Hûd (11): 25; Mü'minûn (23): 23; Nûh (71):1.

39 A'râf (7): 65; Hûd (11): 50.

ne,⁴⁰ Şuayb (a.s.)'in Medyen gibi özel bir bölgeye,⁴¹ Yûnus (a.s.)'un da yüz bin kişilik bir insan grubuna⁴² gönderilmesi hususundaki Kur'an âyetleri, önceki vahiyler için söz-konusu olan sınırlı işlevin alanını çok açık olarak belirlemektedir. Diğer taraftan önceki vahiylerde yer alan bazı ibareler de bu gerçeği teyit etmektedir. Meselâ Hz. İsa'nın ifa ettiği misyonun alanını İsrâiloğulları ile sınırlayan Yeni Ahit'teki şu ibâreler bu ka-bildendir:

“Fakat İsa cevap verip dedi: Ben, İsrâil evinin kaybolmuş koyunlarından başkasına gönderilmedim.”⁴³

Ayrıca İsa (a.s.), kendi tebligatıyla yapamadığı şeyleri Kur'an'ın başaracağını da şöyle müjdelemiştir:

“Size söyleyecek daha çok şeylerim var, fakat şimdi dayanamazsınız. O “Hakikat Ruh” gelince size her doğruyu söyleyecek. Zîra kendiliğinden söylemeyecektir. Fakat ne isterse söyleyecek ve gelecek şeyleri size bildirecektir...”⁴⁴

Kur'an-ı Kerim, zikrettiğimiz Yeni Ahit'teki bu ibâreyi teyit etmekte ve Hz. Peygamber'in, vahye herhangi bir dahlinin olmadığını belirtmektedir:

“O (Muhammed) kendi arzusuna göre konuşmaz. (Size okuduğu Kur'an) sâdece kendisine bildirilen bir vahiydir.”⁴⁵

Bu âyet-i kerime aynı zamanda Kur'an'ın, önceki vahiyler üzerinde bir başka yön-den gözeticiğini de yansıtmaktadır.

İşte böylece Muhammed (a.s.)'in bütün insanlara peygamber olarak gönderilmesi, bir başka deyişle onların tamamına hidâyet yolunda önderlik yapmakla görevlendirilmesi, sınırlı işlevleri bulunan önceki vahiylerin aksine, Kur'an'ın yeterliliğine en büyük delildir. Burada şu hususu da hemen belirtmeliyiz ki gerek önceki vahiyler gerekse on-ları tebliğ eden peygamberlerin öğretileri bulundukları devirler itibariyle evrenseldiler. Çünkü ilâhî emirler ve yasaklar bütün kulları bağlayıcıdır. Ancak yukarıda incelediğimiz bazı âyetlerin işaret ettiği üzere daha önceki vahiyleri getiren peygamberlerin mis-yonları, belli milletler ve bölgelerle sınırlıydı. Dolayısıyla bu da onların tebliğ ettikleri vahiylerin evrensel bir yelpazede tebliğine fırsat vermemiştir. Zaten onları tebliğ eden

40 A'râf (7): 73; Hûd (11): 61; Şuarâ (26): 141-143; Neml (27): 45.

41 A'râf (7): 85; Hûd (11): 84; Ankebût (29): 36.

42 Saffât (37): 147.

43 Matta: XV/24. Hz. İsa'nın bu sözlerini krş: Saf (61): 6.

44 Yuhanna: XVI/12, 13.

45 Necm (53): 3, 4.

peygamberlerin de bu konuda herhangi bir sorumlulukları yoktu. Ayrıca Kur'an'ın bildirdiği üzere önceki vahiylerin daha sonradan bazı ard niyetli insanlar tarafından tahrif edildiği bir gerçektir. Mezkur vahiyler aleyhine gerçekleşen bu son olumsuz duruma karşın Hz. Peygamber, ilâhî bir korumaya mahzar olan Kur'an'ı bütün alemlere tebliğ etmek üzere gönderilmiştir. Zaten bizim de üzerinde durduğumuz ve önceki vahiylerden ayrı olarak Kur'an'ın lehine önemli bir ayrıcalık olarak kabul ettiğimiz nokta burasıdır. Bu bağlamda zikredeceğimiz şu âyet-i kerime, Kur'an vahyinin tamamlanmasıyla birlikte, İlâhî İrâdenin insanlar için seçtiği dinin de tamamlandığı bildirmektedir:

“... Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı seçtim...”⁴⁶

Bu âyet-i kerime, insanların hidayet yolunda ihtiyaç duyacakları her şeyin İslâm Dininde, dolayısıyla onu şekillendiren Kur'an'da mevcut olduğunu belirtmektedir. Tabii ki Kur'an, bu özelliğini bütün vahiylerin yanı sıra kendisinin de kaynağı olan Levh-i Mahfuz'dan almaktadır:

“... Hiçbir yaş hiçbir kuru şey yoktur ki apaçık bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da) olmasın.”⁴⁷

Hız. Peygamber de şu sözleriyle Kur'an'ın yeterliliğine işâret etmiştir:

“Bana Tevrat'ın yerine Kur'an-ı Kerim'den baştaki yedi büyük sûre, İncil'in yerine ise takip eden sûreler verildi. Ayrıca mufasssal yani Hucurat Sûresi'nden Nâs Sûresi'ne kadar olan sûreler ile onlara (önceki vahiyleri getiren peygamberlere) üstün kıldım.”⁴⁸

Yine rivâyet edildiğine göre bir gün Hız. Ömer eline aldığı Tevrat'tan bazı bölümleri Peygamber (a.s.)'e göstermek istemiş ancak o, en gözde arkadaşlarından birisi olan Ömer (r.a)'ın bu hareketini tasvip etmemiştir. Yaptığı işten Allâh resûlünün rahatsız olduğunu gören Ömer (r.a) bunun üzerine şöyle demiştir: “Ben, Allâh ve Resûlünün gazabından Allâh'a sığınırım. Rab olarak Allâh'a, din olarak İslâm'a, nebi olarak da Muhammed'e razı oldum.” Bunun üzerine Peygamber (a.s.) şöyle dedi: “Allâh'a yemin olsun ki, eğer Mûsâ hayatta olsaydı siz de beni bırakarak ona tâbi olsaydınız kesinlikle doğru yoldan çıkmış olurdunuz. Allâh'a yemin olsun ki eğer yaşıyor olsaydı Mûsâ da bana tabi olurdu.”⁴⁹

46 Mâide (5): 3.

47 En'âm (6): 59.

48 Müsnedü Ahmed, IV. 107.

49 Ebû Muhammed Abdillâh b. Abdîrrahman b. el-Fadl b. Behrâm ed-Dârimî: *es-Sünen (Sünenü'd-Dârimî)*, İstanbul 1401/1981: Mukaddime 39. (s.115, 116.) Ayrıca Hız. Ömer'in sözleri için bkz: *Müsnedü Ahmed*, V. .303.

Zikrettiğimiz bu hadis-i şerifler bir taraftan önceki vahiylerin sınırlı misyonlarına işaret ederken bir taraftan da Kur'an'ın yeterliliğine işaret etmektedir. Bu husus aynı zamanda yukarıda zikrettiğimiz âyetlerde de belirtilmektedir.

Bu başlık altında son olarak şu hususa da değinmek istiyoruz: Dünya insanlık ailesi, ilk peygamber olan Adem (a.s.)'den başlayarak son peygamber Muhammed (a.s.) gönderilinceye kadar vahiy olgusuyla bir ünsiyet kurma çabası içerisinde olmuştur. Bazı elçilerin (nebilerin) yeni bir vahiy ile değil de bir önceki elçinin getirdiği vahyi desteklemek için gönderilmesini bu çerçevede değerlendirmek gerekir. İşte insanlar kendilerine gönderilen vahyi özümstedikçe kendilerine daha fazlası gönderilmiştir. Ya da gönderilen vahiyler tahrif edilince bunların yerine başka vahiyler gönderilmiştir. Nihayet insanlar, hayatın diğer yansımalarına paralel olarak vahyi kabullenme ve yaşama hususunda tam olarak kemale erince yüce Allah da son vahyini (Kur'an'ı) indirmiştir.

3- Kur'an-ı Kerim'in Önceki Vahiyler Üzerinde Müheymin (Gözetici) Olması

Burada öncelikli olarak "müheymin" kelimesi üzerinde durmak istiyoruz. Bu kelime lügatta; koruyan, gözeten, muhafaza eden,⁵⁰ yöneten,⁵¹ denetim altına alan,⁵² ve kendisinden hiçbir şey gizli kalmayan⁵³ gibi anlamlara gelmektedir. Bunların yanı sıra başta İbn Abbas olmak üzere müfessir sahâbi ve tabiîlerden bazıları bu kelimeye; şahit, güvence, doğrulanan ve emanet edilen gibi anlamlar da vermişlerdir. Buna göre eğer bir kişi herhangi bir şeyi korur ve onu denetim altına alırsa o kişiye müheymin denir.⁵⁴

Müheymin kelimesi, Kur'an-ı Kerim'de gözeten ve koruyan anlamıyla yüce Allah hakkında bir kez kullanılmaktadır.⁵⁵ Bu kelime Kur'an-ı Kerim hakkında kullanıldığında; kendisinden önceki vahiyleri gözeten anlamına gelmektedir. Öyleyse böyle bir özelliğe sahip olan Kur'an'ın Zebur, Tevrat ve İncil gibi kitaplar hakkındaki şهادeti de doğru ve ebedîdir. Diğer bir deyişle daha önce indirilen vahiylerin özü, Kur'an sayesinde ebediyen bilinecektir.⁵⁶

50 Muhammed b. Mükerrrem b. Manzûr: *Lisânü'l-Arab*, Beyrut tsz., XIII. 436.

51 Muhammed b. Abdîrrahman eş-Şâyi: *el-Furûk'l-Lugaviyye fî Tefsîri'l-Kur'an-i'l-Kerim*, Riyâd 1993, s.170

52 *Câmiu'l-Beyân*, VI. 361.

53 *Zâdü'l-Mesîr fî İlmi't-Tefsîr*, VIII. 56.

54 *Câmiu'l-Beyân*, VI. 361.

55 "O kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan Allah'tır. O, mülkün gerçek sahibi kutsal (her türlü eksikliklerden uzak), barış ve esenliğin kaynağı, güvenlik veren, gözetip koruyan ...Allah'tır." Haşr (59): 23.

56 *Mefâtîhu'l-Ğayb*, IV.372.

Kur'an'ın müheymin vasfıyla ilgili olarak İbn Cüreyc de şöyle demektedir: “Kur'an, kendisinden önce gönderilen vahiyler üzerinde gözeticidir. Dolayısıyla bu vahiylerde Kur'an'a uygun olarak bulunan pasajlar doğrudur, buna karşın ona muhalif olan pasajlar yanlıştır.⁵⁷ Bütün bu açıklamalardan hareket edersek müheymin olan Kur'an'ın, kendisinden önce gönderilen kitapların vahye uygun olup olmadıkları hususunda bir sağlama görevi yaptığını söyleyebiliriz.

Muhtevasında beşeri herhangi bir müdahale bulunmayan Kur'an'ın, önceki vahiyler üzerinde (gözetici) müheymin olması onun evrenselliğinin bir gereğidir. Mezkur vahiy-lere sonradan eklenen ya da başlangıçta onların muhtevasında olduğu halde sonradan değiştirilen, dolayısıyla vahiyle ilgisi olmadığı halde kutsal kitaplarda yer alan pek çok şeyin doğrusu Kur'an tarafından açıklanmaktadır. Zaten onun gözeticiliğinden kast edilen de budur. Kur'an'ın ayırt edici ve önemli bir özelliğini teşkil eden bu ilke aşağıdaki âyette de dile getirilmektedir:

“(Ey Muhammed!) Sana da o Kitabı (Kur'an'ı) hak, önündeki kitapları doğrulayıcı ve onları gözetici olarak indirdik...”⁵⁸

Bu âyet-i kerime önceki vahiylerin varlığına rağmen Kur'an'ın gönderilmesini şan-ki ezelde takdir edilmiş bir vaat ve âdeta bir müjde olarak sunmaktadır. Bundan da en çok önceki vahiylerin müntesiplerinin sevinmesi gerekir. Çünkü daha önce de ifade ettiğimiz üzere Kur'an-ı Kerim onların bu konuda bir beklenti içerisinde olduklarını belirtmektedir.⁵⁹ Yukarıda zikrettiğimiz âyetle ilgili olarak burada üzerinde duracağımız asıl konu; Kur'an'ın önceki vahiyler üzerinde nasıl bir gözeticilik yaptığı ve bunun da hangi yönlerden gerçekleştiğidir. Aslında Kur'an, sadece önceki vahiyler üzerinde gözeticilik yapmakla kalmamakta aynı zamanda o, mezkur vahiy-lere inanan ve hatta inanmayan insanların başka kaynaklardan edindikleri yanlış inançların doğrularını da ortaya koymaktadır. Bu bağlamda üzerinde en çok durulan konu; “Allâh'ın varlığı ve birli-ği” ilkesidir.

Kur'an-ı Kerim, önceki vahiylerde yer alan Allâh tasavvurunu tevhid akidesi açısın-dan temel bir sorun olarak takdim etmektedir. Çünkü bu vahiylerde Yüce Allâh için ön-görülen hususlar, meselâ; O'nun sadece bir millete olan aidiyeti, çok tanrılı dinlerdeki ilah anlayışını çağrıştırmaktadır. Bu bağlamda Eski Ahit'te yer alan; “İsrâilin tanrısı”⁶⁰

57 *Zâdü'l-Mesîr fî İlmi't-Tefsir*, II. 371.

58 Mâide (5): 48.

59 Bakara (2): 89.

60 Bu tanımlama hakkında örnek olarak bkz: II. Samuel: XII/ 7-9.

şeklindeki ibareler / iddialar Kur'an tarafından reddedilmekte ve Fâtiha sûresinin daha ilk âyetinde yüce Allâh'ın, sadece bir milletin değil, bütün alemlerin Rabbı olduğu bildirilmektedir.

Diğer taraftan mü'minler nezdinde aşkın bir kabulleniş olarak yer eden Allâh inancısı ve O'na duyulan saygı mezkur vahiylerdeki tahriflerle basite indirgenmektedir. Bu noktada yüce Allâh'ın zâtıyla bağdaşmayan ve asıl itibariyle insanlara ait bir takım özelliklerin O'na izâfe edildiğini ve böylece O'nun sıradan bir varlık olarak tanımlandığını görmekteyiz. Bu bağlamda Eski Ahit'e göre Cenâb-ı Hak, bazen yeryüzüne inmekte ve orada karşılaştığı bir insan ile güreş yapabilmektedir. Bu hususla ilgili olan bir pasajda şöyle denilmektedir:

Ve (Yakup) o gece kalktı; iki karısını, iki cariyesini, on bir çocuğunu yanına alıp Yabbok Irmağı'ndan karşıya geçti... Ve Yakup arkada yalnız başına kaldı. Bir adam gün ağarınca kadar onunla güreşti. Yakup'u yenemeyeceğini anlayınca onun uyluk kemiğinin başına çarptı... Adam adın ne? Diye sordu, o da: Yakup dedi. Adam, Artık sana Yakup değil, İsrail denecek. Çünkü Allâh ile ve insanlarla güreşip yendin... (Bu olaydan sonra) Yakup, "Allâh ile yüz yüze görüştüm, ama canımı bağışladı" diyerek oraya "peniel" (Allâh'ın yüzü) adını verdi.⁶¹

Eski Ahit'teki bu ibareler Kur'an'da temel birer ilke olan şu iki rabbânî gerçeğe örtüşmemektedir:

1- Yüce Allâh, bu dünyada kullarından herhangi bir kimseye görünmemiştir. Şu âyet, dile getirdiğimiz bu hususu konu edinmektedir: **"Gözler O'nu idrak edemez, ama O gözleri idrak eder..."**⁶²

2-Kullarından hiç birisinin Cenâb-ı Hakk'a güç yetirmesi de söz konusu değildir. Bu temel ilke de bir çok âyette; **"Allâh'ın her şeye gücü yeter!"**⁶³ şeklindeki ifadelerle sıkça dile getirilmiş ve buna aykırı olarak ileri sürülen iddialar geçersiz kılınmıştır.

"Rab Mûsâ ile iki arkadaş gibi yüz yüze konuşurdu."⁶⁴ "Ama kulum Mûsâ öyle değildir. O bütün evimde sadıktır. O'nunla bilmecelerle değil açıkça yüz yüze konuşurum. O, Rabb'in suretini görüyor..."⁶⁵ şeklindeki ibarelerin bulunduğu Eski Ahit'e göre yukarıda hikâyesini anlattığımız Yakub (a.s.)'un yanı sıra Mûsâ (a.s.) da Allâh'ı görmüştür.

61 Tekvin: XXXII/22, 24, 25, 27, 28, 30.

62 En'âm (6): 103.

63 Bu konudaki bazı âyetler için bkz: Bakara (2): 20, 106, 109, 148, 259, 284; Âl-i İmrân (2): 26, 29.

64 Çıkış: XXXIII/ 12.

65 Sayılar: XII/ 7, 8.

Haklarında yapılan yorumlar ne olursa olsun, zikrettiğimiz bu ibarelerin Tevhid Dî-nî'nin öngördüğü Allâh inancıyla uyuşması, dolayısıyla vahiy olması sözkonusu değildir. Çünkü Kur'an-ı Kerim, Mûsâ (a.s.)'nın, yüce Allâh'ı görmek yönündeki arzusunun kabul edilmediğini, asıl itibariyle böyle bir ameliyenin de imkânsız olduğunu bildir-mektedir:

“Mûsâ, belirlediğimiz yere (Tûr'a) gelip Rabb'i de ona konuşunca, “Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım” dedi. Allâh da, “Beni (dünyada) kesinlikle göremezsin. Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin” dedi. Rabb'i dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mûsâ da baygın düştü. Ayılınca, “Seni eksikliklerden uzak tutarım Allâh'ım! Sana tevbe ettim. “Ben inananların ilkiyim” dedi.”⁶⁶

Hz. Mûsâ'nın kıssasının anlatıldığı bir pasajda geçen bu âyet-i kerime, Yahudilerin, yüce Allâh hakkında öteden beri devam ettirdikleri yanlış inancı ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Zaten bu konuda Eski Ahit'te bulunan bilgiler de gerçeği yansıtmamaktadır. Çünkü insanların, Allâh'ı tasavvur etmeleri de mümkün değildir. Zîrâ O, kulları-na görülen bir varlık değildir:

“Allâh bir insanla ancak vahiy yoluyla, yahut perde arkasından konuşur. Yahut bir elçi gönderip izniyle ona dilediğini vahyeder...”⁶⁷

Bütün bu gerçeklere rağmen, Eski Ahit'teki mezkur haberlerden oldukça etkilenen Yahudiler, Allâh'ın görülmesi gereken bir varlık olduğu yönündeki inançlarını tarih boyunca devam ettirmişler ve *Hani siz*, “Ey Mûsâ! Biz Allâh'ı açıktan açığa görmedikçe sana asla inanmayız” demiştiniz. Bunun üzerine siz bakıp dururken sizi yıldırım çarp-mıştı.”⁶⁸ âyetinde ifade edildiği gibi bu hususu peygamberlerin dâveti karşısında pazarlık konusu bile yapmışlardır.

Yahudilerin taleplerinin aksine Allâh'ın görülemeyeceğini açıkça belirten bu âyet aynı zamanda yukarıda incelediğimiz Eski Ahit haberinin de gerçek olmadığını ihsas et-mektedir.

Diğer taraftan Yahudiler, Hz. Peygamberden de benzer taleplerde bulunmuşlar ve onlardan bir grup gelerek kendisine şöyle demiştir: “Ey Muhammed! Rabb'ini bize ta-rif et. Acaba O, altından mı yoksa gümüşten mi yaratıldı? Yiyip içer mi?”... Yahudile-rin bu sözleri üzerine şu âyetler nâzil olmuştur:⁶⁹

66 A'raf (7) 143.

67 Şûrâ (42): 51.

68 Bakara (2): 55.

69 Âyetin nüzûl sebebi için bkz: Ebû'l-Hasan Ali b. Ahmed el-Vâhidî en-Nîsâbü'rî: *Esbâbü'n-Nüzûl* (thk: Kemal Besyûnî Zağlûl), Beyrut 1411/1991, s.500.

“De ki: O Allâh’tır, bir tektir. Allâh samed’dir (Her şey O’na muhtaçtır, O hiçbir şeye muhtaç değildir). O’ndan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (Kimsenin çocuğu değildir). Hiçbir şey O’na denk ve benzer değildir.”⁷⁰

Bu âyetler gerçek bir Allâh inancının nasıl olması gerektiğini açık ve özlü bir şekilde ortaya koymakta, dolayısıyla aynı konuda önceki vahiylerde ve onların müntesiplerinin zihinlerindeki mevcut yanlışlıkları da düzeltmektedir.

Eski Ahit’teki bazı ibarelerde ise, insanların başlarına gelen birtakım kötülükler sebebiyle Allâh’a kızgınlık duyabilecekleri ihsas edilmektedir. İsrailoğullarının aşırı dünyevi istekleri nedeniyle sıkıntılı günler geçiren Hz. Mûsâ’nın, içine bulunduğu durumu yüce Allâh’a şikâyetini konu edinen şu satırlar bu hususta bariz bir örnektir:

Mûsâ herkesin, her ailenin çadırının önünde ağladığını duydu. Mûsâ da üzüldü ve Rabb’e: “Kuluna neden kötü davrandın?” dedi. “Seni hoşnut etmeyen ne yaptım ki bu halkın yükünü bana yüklüyorsun? Bütün bu halka ben mi gebe kaldım? Onları ben mi doğurdum? Öyleyse neden emzikteki çocuğu taşıyan bir dadı gibi atalarına ant içerek söz verdiğin ülkeye onları kucağımda taşımamı istiyorsun? Bana: “Bize yiyecek et ver” diye sızlanıp duran bütün bu halka verecek eti nereden bulayım? Bu halkı tek başıma taşıyamam, bunca yükü kaldıramam.”⁷¹

Eski Ahit’teki bu ibarelerin yüce Allâh’a duyulması gereken saygıya uygun olmadığı açıktır. Çünkü zikrettiğimiz ibarelerde, bir peygamberin bile gerektiğinde yüce Allâh’ı suçlayarak, O’na isyan edebileceği teşvik edilmektedir. Halbuki Kur’an-ı Kerim, bu ibarelere konu edinen ve **“Rabb’im! Bana göndereceğin her hayra muhtacım”**⁷² diyen Mûsâ (a.s.)’nin en sıkıntılı zamanlarda bile Rabb’ine büyük bir tevazu ile duâ ettiğini, dolayısıyla isyandan uzak durduğunu bildirmektedir.

Yine Eski Ahit’in aksine Kur’an-ı Kerim, Mûsâ (a.s.)’nin, sıkıntılı anlar geçiren kendi halkına da aynı doğrultuda tavsiyelerde bulunduğunu belirtmektedir. Çünkü o, halkına: **“Allâh’tan yardım isteyin ve sabredin. Şüphesiz yeryüzü Allâh’ındır. O’na kullarından dilediğini mirasçı kılar. Sonuç Allâh’a karşı gelmekten sakınanlarındır”** demişti.⁷³

Yüce Allâh hakkında Eski Ahit’te yer alan yanlışlıklar bunlarla sınırlı değildir. Öyle ki, insanlarda bulunması bile hoş karşılanmayan birtakım özelliklerin meselâ; kıs-

70 İhlâs (112): 1-4.

71 Sayılar: XI/ 10-14.

72 Kasas (28): 24.

73 A’râf (7): 128. Bu hususla ilgili diğer bazı âyetler için bkz: Yûnus (10): 84; İbrâhim (14): 8.

kançlık ve kin gütmenin de yine bu kitapta Allâh'a izafe edildiğini görmekteyiz.⁷⁴

Diğer taraftan Kur'an-ı Kerim evrensel bir hüküm olarak... **"Herkes günahı yalnız kendi aleyhine kazanır. Hiçbir günahkâr başka bir günahkârın günah yükünü yüklenmez..."**⁷⁵ buyurarak günahkâr bile olsa hiç kimsenin bir başkasına ait olan günden sorumlu tutulamayacağını ifade etmekte ve Eski Ahit'in yukarıdaki hükmünü âdetâ geçer-siz kılmaktadır.

Eski Ahit'in yanı sıra Yeni Ahit'teki bazı ibarelerde yer alan Allâh tasavvuru da yine tevhid çizgisinden uzaktır. Bu kitapta her fırsatta dile getirilen ve büyük bir gayretle üzerinde durulan en önemli unsurun, bir olan Allâh'a beşeri bir kimlik, buna karşın bir beşer olan İsa (a.s.)'ya da ilâhî bir kimlik kazandırmak olduğunu söyleyebiliriz. Bahsettiğimiz bu hedef gerçekleştirilirken öncelikli olarak şu hususların takip edildiğini görmekteyiz:

1-Beşere ait birtakım sıfatların / isimlerin Allah hakkında kullanılması

Yeni Ahit'te yüce Allah'a izafe edilmek istenen ve birçok pasajda yer alan Baba⁷⁶ isminin birtakım anlam karışıklıklarına sebep olduğu açıktır. Halbuki böylesine temel akidevî bir meselenin müminlerin anlama ufkunda saf ve açık olarak yer alması gerekirdi. Bu da O'nun varlığı ve zâtına özgü sıfatlarının insan tasavvurlarından uzak olmasıyla yakından ilgilidir. Dolayısıyla önceki vahiylerde olduğu üzere Cenâb-ı Hakk'ı, sahip olduğu aşkın konumdan şu ya da bu şekilde uzaklaştıracak bir takım nitelendirmelere ve beşeri isnatlara maruz bırakmak yönündeki girişimler gerçek müminlerin kabul lenebileceği bir şey değildir. Bu noktada inceleyeceğimiz şu âyet, insanların dikkatlerini önceki vahiylerde önemsenmeyen bu kilit noktaya çekmekte ve Allâh'ın isimlerini adetâ ilâhî bir koruma altına almaktadır:

"En güzel isimler Allâh'ındır. O'na o güzel isimlerle duâ edin ve O'nun isimleri hakkında gerçeği saptıranları bırakın. Onlar yaptıklarının cezasını çekeceklerdir."⁷⁷

Muhatap aldığı kişiler kim olursa olsun bu âyet aynı zamanda Allâh'a yakışsız isimler isnat eden insanlara tehdit içerikli tarihsel bir gönderme yapmaktadır. Diğer ta-

74 Ben, senin Allâh'ın Rabb kışkanç bir Allâh'ım. Benden nefret edenin babasının işlediği suçun hesabını çocuklarından, üçüncü, dördüncü kuşaklardan sorarım. Çıkış: XX/5.

75 En'âm (6): 164. Konuyla ilgili diğer bazı âyetler için bkz: İsrâ (17):15; Fâtır (35): 18; Zümer (39):7; Necm (53): 38.

76 Yeni Ahit'in pek çok yerinde Allâh hakkında kullanılan Baba ismi hakkındaki bazı örnekler için bkz: Yuhanna: X/ 30, 31; XIII/1, 3; XIV/ 12-21; XV/ 26; XVI/ 3-10, 15-25.

77 A'râf (7): 180.

raftan Yeni Ahit'te Allâh hakkında kullanılan Baba isminin, eş ve çocuk edinmeyi gerektirdiğini düşünürsek bu konuda yapılan yanlışlıkların boyutları da kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Gerçekten de bu kitapta yüce Allâh'a, baba isnadının doğal bir sonucu olarak;...Ve İsâ hizmete başladığı zaman otuz yaşlarında idi ve zannedildiği üzere Yusuf oğlu, Heli oğlu, Matta oğlu ... Kainan oğlu, Enoş oğlu, Şit oğlu, Adem oğlu, Allah oğlu idi⁷⁸ şeklindeki ibarelerle oğul isnadının da yapıldığını görmekteyiz. Her nesilden bir kişinin anıldığı dolayısıyla tam anlamıyla bir soy kütüğü niteliğindeki bu ibarelerin mecâzî olması mümkün değildir. Dolayısıyla Yeni Ahit'te geçen ve İsâ (a.s.)'nın soy kütüğünün çıkarıldığı bütün bu ifadeleri, onun beşeri kimliğinin değiştirilmesi yönünde atılan birer ciddi adım olarak kabul edebiliriz. Ancak bize göre burada güdülen en büyük gaye; Cenâb-ı Hakk'ın insan tasavvurunun üzerindeki varlığını ve O'nun, "yaratılanlara benzememesi" yönündeki ilâhî gerçekliği saptırmaktır.

Kur'an-ı Kerim, müheymin vasfıyla bu ve benzeri diğer iftiralara öncelikli olarak ikna edici ve çok yönlü cevaplar vermiştir. Bahsettiğimiz bu cevaplardan birisi de; Rabb olmanın en önemli şartını teşkil eden; "yoktan var etmek" olgusunun dile getirildiği şu âyettir:

"Allah'ın çocuk edinmesi düşünülemez. O bundan yücedir, uzaktır. Bir işe hükmettiği zaman ona sadece "ol" der ve o da olurur."⁷⁹

Zikrettiğimiz bu âyetin anlamına paralel olarak Kur'an-ı Kerim, İsâ (a.s.)'nın baba-sız olarak yaratılmasına da açıklık getirerek bu mucizenin, "Allah'a çocuk isnadı" gibi saptırıcı bir olguya dönüştürülmemesini ihsas etmiştir:

"Şüphesiz Allah katında (yaratılışları bakımından) İsâ'nın durumu, Adem'in durumu gibidir: O'nu topraktan yarattı. Sonra ona "ol" dedi. O da hemen oluverdi."⁸⁰

Kur'an-ı Kerim, dile getirdiğimiz iftirayı yapanlara başka bir açıdan seslenerek çocuk edinmenin aynı zamanda eş edinmek gibi beşeri bir zorunluluğu da gerektirdiğini, halbuki Allah'ın bundan münezzeh olduğunu bildirmektedir:

"O, gökleri ve yeri örnekleri yokken yaratandır. O'nun bir eşi olmadığı halde nasıl bir çocuğu olabilir? Halbuki her şeyi O yarattı. O her şeyi hakkıyla bilendir."⁸¹

"Doğrusu Rabbimizin şanı çok yücedir; ne bir eş edinmiştir, ne de bir çocuk."⁸²

78 Luka: III/ 23-38.

79 Meryem (19): 35.

80 Âl-i İmrân (3): 59.

81 En'âm (6): 101.

82 Cin (72): 3.

Diğer taraftan İsâ (a.s.)’dan bahseden âyetlerde bu ismin başında geçen “Meryemoğlu”⁸³ ibaresi, Allah’a oğul isnat edenlere sürekli bir reddiyedir.

Kur’an’dan aktardığımız ikna edici bütün bu delillere rağmen Allah hakkındaki yanlış inançlarında ısrar edenlere yöneltilen şu âyet aynı zamanda onlar için çok açık bir tehdittir:

“Yahudiler, “Üzeyir Allah’ın oğludur” dediler. Hristiyanlar ise İsâ Mesih Allah’ın oğludur” dediler. Bu onların ağızlarıyla söyledikleri (gerçeği yansıtmayan) sözleridir. Onların bu sözleri daha önce inkâr etmiş kimselerin söylediklerine benziyor. Allah onları kahretsin. Nasıl da haktan çevriliyorlar.”⁸⁴

Zikrettiğimiz bu âyetlerin tamamında İsâ’nın Allah’ın oğlu olmadığı vurgulanmakta dolayısıyla bu çerçevede ileri sürülen iddiaların asılsız olduğu belirtilmektedir.

2-Hz. İsâ’nın Rab olduğunun iddia edilmesi

Bu hususla ilgili olarak Yeni Ahitte bulunan bazı haberlerde şöyle denilmektedir:

(İsâ) Böylece onların ayaklarını yıkayıp esvabını aldıktan sonra yine sofraya oturunca onlara dedi: Benim size ne yaptığımı biliyor musunuz? Siz beni Muallim ve Rabb diye çağırıyorsunuz; ve iyi diyorsunuz, zîrâ ben oyum.⁸⁵

Filipus ona dedi: Ya Rabb! Baba’yı bize göster, ve bize O yeter. İsâ ona dedi: Bu kadar sizinle beraberim de beni tanımadın mı ey Filipus? Beni görmüş olan Baba’yı görmüş olur; sen nasıl: Baba’yı bize göster diyorsun? İman etmiyor musun ki, ben Baba’dayım, Baba da bendedir. Ben size söylediğim sözleri kendiliğimden söylemem fakat bende duran Baba kendi işlerini kendi yapar.⁸⁶

Bu sözlere benzer olarak İsrailoğulları’nın da Hz. Mûsâ’dan kendilerine Allah’ı göstermesini istediklerine daha önce işaret etmiştik. Dolayısıyla yukarıdaki ifadeleri Yeni Ahit’e ekleyen yazarların İsrailoğulları tarafından ihdas edilen bu kadim gelenekten oldukça etkilendiklerini söyleyebiliriz. Diğer taraftan mezkur ifadelerle göre “oğul” yani İsâ (a.s.), aynı zamanda rabb makamındadır. Halbuki Kur’an-ı Kerim, önceki vahiylerle eklenen bu iddianın kesinlikle vahiy olamayacağını belirtmektedir. Ahiretteki hesap verme arenasında İsâ (a.s.)’ya yöneltilen ve onu âdeta sorgulayan şu âyet dile getirdiğimiz bu noktaya işaret etmektedir:

83 “Meryemoğlu” ibaresinin geçtiği bazı âyetler için bkz: Bakara (2): 87, 253; Âl-i İmrân (3): 45, 157, 171; Mâide (5): 17, 46 vd.

84 Tevbe (9): 30.

85 Yuhanna: XIII/ 12, 13.

86 Yuhanna: XIV/ 8-11.

“Allah kıyamet günü şöyle diyecek: “Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara Allah’ı bırakarak beni ve anamı iki ilâh edinin dedin?” İsa da şöyle diyecek: “Seni bütün eksikliklerden uzak tutarım. Hakkım olmayan bir şeyi söylemem benim için söz konusu olamaz. Eğer söylemiş olsaydım elbette sen bunu bilirdin...”⁸⁷

Kur'an-ı Kerim, önceki vahiylerle mensup olanların Allah'tan başka Rabb edinme hususunda âdeti yarıştıklarını belirtmektedir:

“(Yahudiler) Allah’ı bırakıp, hahamlarını; (Hristiyanlar) ise rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih’i rab edindiler. Oysa bunlar da ancak bir olan Allah’a ibadet etmekle emrolunmuşlardı. Ondan başka hiçbir ilah yoktur. O, onların ortak koştukları her şeyden uzaktır.”⁸⁸

Yeni Ahit’te Hz. İsa’ya nispet edilen sözlerin pek çoğunun satır aralarında tevhid inancından ziyade, teslise kapı aralayan bir yaklaşımın sergilendiği açıktır. Diğer taraftan baba-oğul ilişkisinin, bu kitabın başka bölümlerinde daha değişik tarzda ele alındığını ve bu çerçevede inceleyeceğimiz şu satırlarda Ruhü'l-Kudüs’ün (Cebrâil’in) de üçüncü bir unsur olarak bu birlikteliğe dahil edildiğini görmekteyiz:

Ve vâki oldu ki bütün halk vaftiz edilirken İsa dahi vaftiz edilmiş olup duâ ettiği zaman gök açıldı ve Ruhü'l-Kudüs bedenleşmiş bir surette güvercin gibi onun üzerine indi ve gökten: “Sen benim sevgili oğlumsun, senden razıyım!” diye bir ses geldi.⁸⁹

Kur'an-ı Kerim, Yeni Ahit’te anlatılanların aksine “Ruhü'l-Kudüs-İsa” ilişkisini, “vahiy getiren melek” ve “vahiy alan bir peygamber” çerçevesinde ele almaktadır:

“...Meryemoğlu İsa’ya mucizeler verdik. O’nu Ruhü'l-Kudüs (Cebrâil) ile destekledik...”⁹⁰

Yukarıda Yeni Ahit’ten aktardığımız olayın, gerçekleşmesi açısından bir benzeri de, Kur'an-ı Kerim’de Hz. Peygamber hakkında anlatılmaktadır. Ancak Kur'an’ın bu olayı anlatmasındaki öncelikli hedefi; Peygamber (a.s.)’e vahiy indiğini ve vahiy getirenin de Cebrail olduğunu bildirmektir.⁹¹ İncelediğimiz Yeni Ahit ifadesinde ise, Hz. İsa için

87 Mâide (5): 116.

88 Tevbe (9): 31.

89 Luka: III/ 21, 22.

90 Bakara (2): 87.

91 “(Kur'an’ı) ona, üstün güçlere sahip, muhteşem görünümlü (Cebrâil) öğretti. O, en yüksek ufukta bulunuyorken (asli sûretine girip) doğruldu. Sonra (ona) yaklaştı, derken sarkıp daha da yakın oldu. (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu. Böylece Allâh kuluna vahyedeceğini vahyetti.” Necm (53): 5-10.

söz konusu olan bu husus göz ardı edilmektedir. Diğer bir deyişle mezkur ifadelerin satır aralarına sıkıştırılan oğul kelimesi, üzerinde durulan konunun öznesi durumundaki peygamber-vahiy birlikteliğini arka plana atmakta ve İsâ (a.s.)'nin vahiy alan bir elçi olduğu yönündeki gerçekliği gölgelemektedir. Diğer taraftan teslisin (üçlemenin) şekillendirdiği bu inanç, tarih boyunca peygamberler tarafından tebliğ edilen "Allahınancıyla" örtüşmemektedir. Bu gerçeğe rağmen teslise inananlar, bu akidenin başkaları ve özellikle Müslümanlar tarafından anlaşılmadığını söylemektedirler. Yüzyıllardan beri süre gelen ve günümüzde de devam eden bu "anlaşılmama yortusu" Yeni Ahit'teki şu ibârelere de konu edilmekte ve teslis inancı İsâ (a.s.)'nin şahsında meşrulaştırılmak istenmektedir:

İsâ onlara cevap verip dedi: Size dedim ve iman etmiyorsunuz. Çünkü koyunlarımdan değilsiniz. Koyunlarım sesimi işitirler ben de onları tanırım ve ardımca gelirler. Ben onlara ebedi hayat veririm onlar da ebediyen helak olmazlar ve kimse onları elimden kapamaz... Ben ve Baba biriz. Yahudiler onu taşlamak için yine yerden taş kaldırdılar. İsâ onlara cevap verdi: "Size babadan birçok iyi işler gösterdim." Bu işlerden hangisi için beni taşıyorsunuz? Yahudiler ona cevap verdiler: Seni iyi işlerden dolayı değil fakat küfürden dolayı ve sen insan iken kendini Allahılan ettiğinden dolayı taşıyoruz. İsâ onlara şöyle cevap verdi: "Ben dedim siz ilahlarsınız, diye şeriatınızda yazılı değil mi? Allahkendilerine sözünü gönderdiği kimseleri ilahlar diye adlandırır... Allah'ın oğluyum, dediğim için siz Baba'nın takdis edip dünyaya gönderdiği zata mı: 'Küfrediyorsun' diyorsunuz? ... Öyle ki Babanın bende, benim de Baba'da olduğumu bilesiniz ve anlayasınız.⁹²

Yeni Ahit'teki bu haberlerin aksine Kur'an-ı Kerim, teslise inananların kâfir olduklarını bildirmektedir:

"Andolsun, "Allah için üçüncüsüdür" diyenler kesinlikle kâfir oldu. Halbuki bir tek ilahtan başka hiçbir ilah yoktur. Eğer dediklerinden vazgeçmezlerse andolsun onlardan inkâr edenlere elbette acıklı bir azap dokunacaktır."⁹³

Zikrettiğimiz bütün bu âyetlerde görüleceği üzere müheymin olan Kur'an, önceki vahiylerle Allahhakkında sonradan eklenen yanlışlıkları ortadan kaldırmaktadır.

3-Bazı peygamberlere iftira edilmesi

Önceki vahiylerle sadece Allahhakkında değil aynı zamanda O'nun peygamberleri hakkında da çeşitli iftiralar eklenmiştir. Burada sözkonusu ettiğimiz iftiralara da birkaç

92 Yuhanna: X/25-38.

93 Mâide (5): 73.

örnek vermek istiyoruz.

İnceleyeceğimiz birinci örnek; tevhidin önderi olarak da bilinen İbrâhim (a.s.) hakkındadır. Eski Ahit'e göre o, korktuğu için yalan söyleyen ve eşini kendi eliyle Firavuna takdim eden birisidir:

Ve Rabb İbrâhim'in karısı Sâra'dan dolayı Firavun'u ve onun sarayını büyük vuruşlarla vurdu. Ve Firavun İbrâhim'i çağırıp dedi: "Bana bu yaptığın nedir? Bunun senin karın olduğunu niçin bana bildirmedi? Niçin: bu benim kız kardeşim dedin, ben de onu karı olarak aldım? Ve şimdi işte karın al ve git."⁹⁴

Zikrettiğimiz bu haberin aksine Kur'an-ı Kerim, İbrâhim'in hayatı boyunca tevhid uğrunda pek çok tehlikeyi göze aldığını dolayısıyla korkak birisi olmadığını ve şartlar ne olursa olsun inancından ve kimliğinden asla taviz vermediğini bildirmektedir. Bu bağlamda o, daha çocuk iken başta babası olmak üzere putlara tapan insanlarla yolunu ayırmış hatta içinde yaşadığı toplumun tapındığı putları kırmaktan da çekinmemiştir. Yaptığı bu iş sebebiyle Hz. İbrâhim cezalandırılmak üzere ateşe atılmış ancak Rabb'inden bir lütuf olarak ateşte yanmamış ve oradan salimen kurtulmuştur.⁹⁵

Hayatının daha sonraki dönemlerinde de İbrâhim (a.s.) birçok hususta ilâhî denemelere tabi tutulmuş ve yüce Allah'a iyi bir kul olmanın gereğini yerine getirerek girdiği denemelerin tamamında başarılı olmuştur. Meselâ oğlu İsmail'i kurban etmesi hususunda denenmiş ve bunda samimi olduğunu ispatlamıştır.⁹⁶ Öyleyse bu türden büyük baidireler atlatan bir peygamber hiçbir zaman Eski Ahit'in yukarıdaki iftirasına konu edilmemelidir. Kanaatimizce yanlış düşünceli bazı insanlar, dünyada yaptıkları ve yapacakları yüz kızartıcı birtakım işleri İbrâhim (a.s.) üzerinden meşru göstermek istedikleri için böyle bir iftirayı onun adına Eski Ahit'e eklemişlerdir.

Diğer taraftan aynı düşüncedeki insanlar hemen her toplumda görülebilen yüz kızartıcı daha pek çok eylemi bazı peygamberlere isnat ederek meşrulaştırmak istemişlerdir. Bunlardan birisi de Hz. Nuh hakkında yapılan şu iftiradır:

Ve Nuh çiftçi olmaya başladı ve bir bağ dikti ve şaraptan içip sarhoş oldu. Ve çadırının içinde çıplak oldu... Ve Nuh şarabından ayıldı ve küçük oğlunun kendisine yaptığını anladı. Ve dedi: "Kenan lanetli olsun!"⁹⁷

94 Tekvin: XII/ 17-19.

95 Bu konudaki haberler için bkz: Enbiyâ (21): 51-70.

96 Sâffât (37): 103-111.

97 Tekvin: IX/ 20-25.

Nuh (a.s), Eski Ahit'in aksine Kur'an-ı Kerim'de hep güzel işlerle anılmakta ve ilâhi taltife mazhar olmaktadır:

"Andolsun, Nuh bize duâ edip seslenmişti. Biz ne güzel cevap veriniz. Onu ve ailesini o büyük sıkıntıdan kurtardık. Onun neslini yeryüzünde kalanlar kıldık. Sonradan gelenler arasında ona güzel bir ad bıraktık. Âlemler içinde Nuh'a selam olsun. İşte biz iyilik yapanları böyle mükâfatlandırırız." 98

Eski Ahit'te kendisine iftira edilen peygamberlerden birisi de Hz. Hârûn'dur:

Halk Mûsâ'nın dağdan inmediğini, geciktiğini görünce, Hârûn'un çevresine toplandı. Ona, "Kalk, bize öncülük edecek bir ilâh yap" dediler, "Bizi Mısır'dan çıkaran adama, Mûsâ'ya ne oldu bilmiyoruz!" Hârûn, "Karılarınızın, oğullarınızın, kızlarınızın kulağındaki altın küpeleri çıkarıp bana getirin" dedi. Herkes kulağındaki küpeyi çıkarıp Hârûn'a getirdi. Hârûn altınları topladı, oymacı aletiyle buzağı biçiminde dökme bir put yaptı. Halka; "Ey İsrâiloğulları, sizi Mısır'dan çıkaran Tanrınız budur!" dedi. 99

Putçuluğu peygamber yolu olarak gösteren bu haber müheymin olan Kur'an tarafından şöylece düzeltilmiştir:

"Allah, şüphesiz biz senden sonra halkını sınıadık; Sâmiri onları saptırdı dedi... (Sâmiri) onlar için böğüren bir buzağı heykeli yaptı (ve şöyle dedi): "Bu sizin de ilahınızdır Mûsâ'nın da ilahıdır...". Andolsun Hârûn onlara daha önce şöyle demişti: "Ey kavimim! Siz bununla sadece imtihan edildiniz. Doğrusu sizin Rabbiniz ancak Rahman'dır. Öyleyse bana uyun ve emrime itaat edin." Onlar da "Mûsâ dönünceye kadar buzağıya ibadet etmeye devam edeceğiz" dediler." 100

Eski Ahit metinlerine göre; Hz. Süleyman da eşlerinin kendisini kandırması sonucu Allah'tan uzaklaşan birisidir:

Ve vâki oldu ki, Süleyman'ın ihtiyarlığı zamanında karıları onun yüreğini başka ilahların ardınca saptırdılar; ve babası Dâvud'un yüreği Allah'ı Rab ile bütün olduğu gibi onun yüreği bütün değildi. Ve Süleyman Saydalıların ilahesi...nin ardınca gitti. Ve Süleyman Rabb'in gözünde kötü olanı yaptı ve tamamen Rabb'in ardınca yürüyen babası Dâvud gibi yürümedi. 101

Kur'an-ı Kerim'in peygamber olarak bildirdiği 102 seçkin bir kulun, meşru olmayan

98 Saffât (37):75-80.

99 Çıkış: XXXII/1-4.

100 Tâhâ (20): 85, 88, 90, 91.

101 Krallar: 11/ 4-6.

102 Nisâ (4): 163; Neml (27): 15-44.

bir şekilde kadınlarla buluşmasını konu edinen bu paragraf mezkur konuyu bir atalar kültü haline getirme çabasıdadır. Bu iftiraya karşın Kur'an-ı Kerim, Hz. Süleyman'ın tevhîdî yönelişini hiçbir tereddüde yer vermeyen şu ifadelerle açıklamaktadır:

“Dâvûd’a da Süleyman’ı bağışladık. O ne güzel kuldu. Şüphesiz o Allah’a çok yönelen bir kimse idi.” ¹⁰³

Bu kısımda son olarak Hz. İsâ hakkında Yeni Ahit’te yer alan şu haberi incelemek istiyoruz:

Üçüncü gün Galile’nin Kana şehrinde düğün oldu. İsâ’nın annesi de orada idi. İsâ ile şakirtleri de düğüne çağrıldı. Ve şarap eksilince İsâ’nın annesi ona dedi: “Şarapları yok.” İsâ ona dedi: “Kadın beni neden rahatsız ediyorsun?...” İsâ hizmetçilere dedi: “Küpleri su ile doldurun.” Onları ağızlarına kadar doldurdular. Ve hizmetçilere dedi: “Şimdi çıkarıp ziyafet reisine götürün;” onlar da götürdüler. Ziyafet reisi şarap olmuş suyu tattığı zaman onun nereden olduğunu bilmiyordu (fakat suyu çıkarmış olan hizmetçiler biliyordu), ziyafet reisi güveyi çağırıp ona dedi: “Herkes önce iyi şarabı, ve çok içtikleri zaman kötüsünü kor; sen iyi şarabı şimdiye kadar sakladın.” İsâ, kendi alametlerinin bu başlangıcını Galile’nin Kana şehrinde yaptı ve izzetini gösterdi... ¹⁰⁴

Mucize olarak takdim edilen bu haberi bir peygamberin misyonu ile bağdaştırmak tabi ki mümkün değildir. Her ne kadar peygamberlerin getirdikleri terbiye sistemlerinde bazı küçük değişikliklerin olduğu biliniyorsa da, içki gibi temel bir yasağın caiz olduğu ilâhi bir sistem bilinmemektedir. Diğer taraftan zararlarının yanı sıra, vahiy alan bir peygamberin içki kullanması, ya da yukarıdaki örnek de olduğu üzere içki üretmesi, ayrıca annesini azarlaması onların tebliğ görevleriyle de bağdaşmaz; çünkü peygamberler, aynı zamanda insanların maddi ve manevi dünyalarında çok yönlü yıkımlara sebep olan bu türden olguları ortadan kaldırmakla ve bu konuda örnek olmakla görevlidirler. Dolayısıyla biz, kullandıkları içkiye İsâ (a.s.) aracılığıyla meşruiyet kazandırmak isteyen kötü niyetli bazı insanların böyle bir haberi Yeni Ahit’e ekledikleri kanaatindeyiz.

Kur'an-ı Kerim, yukarıdaki ifadelerin aksine İsâ (a.s.)’nın, ilâhî emirlere boyun eğen ve bu arada annesine de saygı duyan gerçek bir kul olduğunu bildirmektedir:

“(İsâ beşikte iken) şöyle dedi: “Şüphesiz ben Allah’ın kuluyum. Bana kitabı (İncil’i) verdi ve beni bir peygamber yaptı. Nerede olursam olayım beni kutlu ve erdemli kıldı

¹⁰³ Sâd (38): 30.

¹⁰⁴ Yuhanna: II/ 1-11.

ve bana yaşadığım sürece namazı ve zekatı emretti. Beni anneme saygılı kıldı. Beni azgın bir zorba kılmadı.”¹⁰⁵

İsâ (a.s.)’nın gerçek misyonunu özetleyen bu âyet-i kerime onun hayatında müminler açısından garipsenecek hiçbir şeyin bulunmadığını da ihsas etmektedir. Dolayısıyla ona ait olmayan birtakım beyanları ileri sürerek bazı yasakları gerçek müminler nezdinde meşrulaştırmak mümkün değildir. Bu kısımda incelediğimiz konularla ilgili olarak Kur’an-ı Kerim’den aktardığımız gözetici ve bir anlamda da tashih edici diyebileceğimiz âyetler sanki daha önceki vahiyler sonradan eklenen birtakım yanlışların doğrularını son bir fırsat olarak vahiy muhataplarının bilgisine sunmaktadır.

Burada şu hususa da kısaca değinmek istiyoruz: Kur’an-ı Kerim’in önceki vahiyler üzerindeki müheymin oluşu sadece itikâdi konularla sınırlı değildir. O aynı zamanda söz konusu vahiyleri tahrif edenlerin başka bir şekle çevirdikleri ya da olması gerektiği halde ortadan kaldırdıkları ameli konular üzerinde de müheyminidir. Meselâ yukarıda zikrettiğimiz âyet-i kerimede geçen ve Hz. İsâ’ya ait olan ibarelerde bahsedilen namaz ve oruç gibi, ilâhî terbiye sistemindeki iki temel ibadetin varlığını önceki vahiylerde göremiyoruz. Bu vahiylerin muhtevalarında yapılan birtakım tahrifler sonucu bu ibadetlerin ortadan kaldırıldığı ya da İlâhî İrâde’nin vazetmediği bir şekle büründüğü açıktır. İşte Kur’an-ı Kerim, bir taraftan, daha önce gönderilen bir peygamberin diliyle bu ibadetlerin önceki vahiylerdeki inkâr edilemez varlığını bildirmekte diğer taraftan da aynı ibadetlerin şekil ve muhtevalarını ilâhî formatlarına uygun olarak ortaya koymaktadır. Böylece önceki vahiyleri tahrif edenler tarafından müminlerin gündeminden çıkarılmak istenen bu ibadetler yeniden Kur’an-ı Kerim tarafından birer temel vecibe olarak ortaya konulmaktadır. Bu da onun müheymin oluşunun bir başka yönünü oluşturmaktadır.

4-Kur’an-ı Kerim’in kabul edilebilir ilkeler sunması

Tarih boyunca peygamberler eliyle insanlara ulaştırılan vahiylerin hepsi de asıl olarak insanların tabiatlarına uygun ve onlar tarafından kabul edilebilir ilkeler sunmuşlardır. Fakat aynı vahiylerin bu noktadaki safiyetlerini günümüze kadar devam ettirdiklerini söyleyemeyiz. Bu tespitimizin gerçekliğini aşağıda örneklerle daha yakından göreceğiz.

Müminlerin dünya ve ahiret mutluluğunu hedefleyen Kur’an-ı Kerim’in bu çerçevedeki önemli bir başka özelliği de; insanların tabiatlarına uygun, kabul edilebilir ilkeler sunmasıdır. Önceki vahiylerin bazılarında olduğu üzere Kur’an’ın sunduğu bu ilkelerde insanlardan bazılarının lehine veya aleyhine herhangi bir istisna yapılmamaktadır. Ayrıca bu ilkeleri oluşturan emir ve yasaklar insanların yapabilme güçleriyle de orantı-

¹⁰⁵ Meryem (19): 30-32.

lıdır. Bazı âyetlerde bu hususun, insanlara bahşedilen ilâhî bir rahmet ve kolaylık olduğu ihsas edilmektedir.¹⁰⁶ İşaret ettiğimiz bu gerçek, inceleyeceğimiz şu âyette de dile getirilmektedir: **“Hiçbir kimseye gücünün üstünde bir yük ve sorumluluk teklif edilmez...”**¹⁰⁷

Zikrettiğimiz bu âyette, insandan yana sergilenen kolaylaştırıcı ve onun zayıf durumunu gözetici tavrın, Kur'an'ın sunduğu bütün ilkelere hakim olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda Kur'an-ı Kerim, Müslümanlara sadece güçlü ve kuvvetli oldukları Medine döneminde savaş gibi insan nefesine ağır gelen bir teklifi sunmakla,¹⁰⁸ onların durumunun her zaman İlâhî İrâde tarafından gözetim altında bulundurulduğunu ihsas etmiştir. Bu gözetimin bir uzantısı olarak o, ibadet bağlamında da uygulanabilir yükümlülükler sunmuştur. Meselâ sadece zengin olanların hacca gidip,¹⁰⁹ zekât verebilecekleri¹¹⁰ ve yine sadece sağlıklı olanların oruç tutabilecekleri¹¹¹ gibi hususlar bunlardan bazılarıdır.

Kur'an-ı Kerim'in sunduğu ilkelerin kabul edilebilir olmalarının yanı sıra, bu ilkelerin insanların faydalarını gözettikleri ve onların aralarında huzur ve barışı sağladıkları da bir gerçektir. Meselâ tevhid,¹¹² hürriyet,¹¹³ ahiret inancı,¹¹⁴ adâlet,¹¹⁵ doğruluk¹¹⁶ ve ahlâk¹¹⁷ gibi temel ilkeleri bu çerçevede sayabiliriz. Bu gerçeğe karşın aşağıda da inceleyeceğimiz üzere önceki vahiylerde bazıları bulunan ancak çıkırından çıkarılan bu ilkelere, herkesin kabul edemeyeceği birtakım anlamlar yüklenmiştir.

Diğer taraftan bölgesel ve etnik ayrımcılığa yer vermeyen ayrıca insanı, yaratılanların en şerefliisi olarak değerlendiren Kur'an-ı Kerim, bütün insanlara sadece kendi çabalarıyla ulaşabilecekleri erdemler göstererek üstünlüğü de takvaya bağlamıştır:

“Ey insanlar!... Allah katında en değerli olanınız O'na karşı gelmekten en çok sakınmanızdır...”¹¹⁸

106 Bu hususla ilgili bazı âyetler için bkz: Bakara (2):286; En'âm (6):152; A'râf (7): 42; Mü'minûn (23): 62.

107 Bakara (2): 233.

108 *Kendilerine savaş açılan Müslümanlara, zulme uğramaları sebebiyle savaş için izin verildi.* Hacc (22): 39.

109 Âl-i İmrân (3):97.

110 Lokman (31): 4; Ahzab (33):33.

111 Bakara (2):184.

112 Bakara (2): 163; Kasas (28): 70; Haşr (59): 22, 23; Muhammed (47): 19; İhlâs (112):1.

113 Bakara (2): 256; İnsan (76):3.

114 Bakara (2):25, 62; Nisâ (4): 56; Yâsîn (36): 55-58.

115 Nisâ (4): 58, 135; Mâide (5): 8.

116 Hûd (11):112; Şûrâ (42):15.

117 Kalem (68): 4.

118 Hucurât (49): 13.

Kur'an-ı Kerim'in bu şekilde insan tabiatına uygun, onun ruhunu okşayan ve onun tarafından kabul edilebilir ilkeler sunmasına karşın, önceki vahiyler dile getirdiğimiz bu özelliklerden yoksundurlar. Bu noktada dünya insanlık ailesinin ihtiyaç duyduğu halde mezkur vahiylerde yer almayan ya da tahrif edilen temel ilkeler Kur'an tarafından ikmal edilmiştir. Aynı hususlarda vâki olan yanlışlıklar da ortadan kaldırılmıştır. Meselâ Hz. Adem'in Cennette işlediği ilk günahıtan ötürü bütün insanları doğuştan günahkâr kabul eden ve yıllarca bunu insanların alınlarına kara bir leke olarak süren Hıristiyanî ilke,¹¹⁹ Kur'an tarafından asılsız kabul edilerek, hiçbir insanın bir başkasının işlediği günah sebebiyle sorumlu tutulamayacağı,¹²⁰ ayrıca insanın üstün bir varlık olarak yaratıldığı belirtilmiştir:

“Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık.” ¹²¹

Cennet'te işlenen ilk günah sebebiyle yıllardan beri kendisini suçlu ve günahkâr kabul eden insan, Kur'an vahyi sayesinde kendi vicdanı ile barışır hale gelmiştir. Ayrıca Son Vahiy tarafından böylece günahsız ve suçsuz olduğu hususunda tezkiye edilen insan, evrensel bu ilke sayesinde Kur'an mesajına sahip çıkmayı kendi açısından bir gereklilik olarak algılamıştır.

İnsanın temiz bir yaratılışa sahip olduğunu bildiren Kur'an-ı Kerim, bunun yanı sıra söz konusu yaratılışı devam ettirmek için yine aynı doğrultuda prensipler sunmuştur. Bu bağlamda o, öncelikli olarak bütün insanlığa “kul” olmanın onuruna yaraşır bir şekilde tek olan “Allahınancını”¹²² öngörmüş, dolayısıyla insanı, kendi cinslerine ya da yaratılmış diğer varlıklara boyun eğmekten kurtarmıştır. Ayrıca o, ahiret inancını ve bu inancın ayrılmaz birer parçası olan Cennet¹²³ ve Cehennem gibi olguları da zikrederek bu dünyada yapılan hiçbir hareketin ahirette karşılıksız kalmayacağını bildirmiştir:

“Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır işlerse onun mükâfatını görecektir. Kim de zerre ağırlığınca bir kötülük işlerse onun cezasını görecektir.” ¹²⁴

Bu âyet insanları dünyada iken yapıp ettikleri şeyler konusunda uyarmakta ve onların dikkatlerini ahiretteki ilâhî hesaplasmaya çekmektedir. Öyleyse insan, bu dünyada atacağı her adımın ve yapacağı her işin ahirette bir karşılığı olacağı gerçeğiyle hareket

¹¹⁹ Romalılara: V/ 12-21.

¹²⁰ En'âm (6): 164. Konuyla ilgili diğer bazı âyetler için bkz: İsrâ (17):15; Fâtır (35): 18; Zümer (39):7; Necm (53): 38.

¹²¹ Tîn (95): 4.

¹²² İhlâs (112):1.

¹²³ Bakara (2): 35, 82, 111, 214; Âl-i İmrân (3): 142; Mâide (5): 72; Tevbe (9): 111.

¹²⁴ Zilzâl (99): 7, 8.

etmek durumundadır. Bazı âyetlerde anlatılan ahiret hayatı ve bu hayatın muhtevasında yer alan Cennet ve Cehennem tasvirleri, insanın hareketlerindeki ölçüyü ayarlamasında etkili olan başlıca iki unsurdur. Gerçek müminleri Cennet hayatıyla müjdeleyen,¹²⁵ buna karşın günahkârları ve inkârcıları da Cehennem işkencesiyle uyaran ilâhî haberler,¹²⁶ çeşitli sûreler arasına serpiştirilmiştir. Dile getirdiğimiz bu gerçeğe karşın ahiret hayatı hakkında önceki vahiylerde fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Belki bu türden birçok prensip ve öğüt onların vahyedildikleri ilk nüshalarında bulunmaktaydı. Ancak mezkur kitaplar üzerinde günümüzde yapılacak bir araştırma yukarıdaki tespitimizin doğruluğunu ortaya koyacaktır. Bu bağlamda sadece Yeni Ahit'te "salihlerin kıyame-ti"¹²⁷ ve "salihlerin yüzlerinin parlayacağı gün"¹²⁸ gibi yeniden dirilmeye işaret eden çok kısa bazı ibarelere rastlanmaktadır. Eski Ahit metinlerinde ise, ahiret hayatından ve hesap verme olgusundan hiç bahsedilmemekte bunun yerine "Şeol" denilen karanlık ve derin bir çukurdan söz edilmektedir. Öyle ki Şeol'e iyi olanlar da kötü olanlar da girecek ve orada herkesin pozisyonu aynı olacaktır.¹²⁹ Dolayısıyla dünyada ne iyilik yapanlar, yaptıklarına karşılık mükâfat, ne de kötülük yapanlar günahlarından ötürü işkence görecektir. Kısaca Şeol, insanların hesaba çekildiği bir yer değildir; zîrâ, ölenler artık yok olmuşlardır. Bu gerçek doğrultusunda ahiret hayatı ve buna paralel olarak ölenlerin akıbeti Eski Ahit'te şöyle anlatılmaktadır:

Çünkü mutlaka öleceğiz ve yere dökülüp yine toplanamayan su gibiyiz...¹³⁰ İnsan ebediyen yok olur, tıpkı kendi pisliği gibi.¹³¹ Orada kötüler eza etmekten el çekerler ve orada yorgunlar rahat bulurlar. Orada mahpuslar hep kaygısızdırlar, angaryacının sesini işitmezler. Küçük de büyük de oradadır, köle de efendisinden âzâdedir.¹³²

Eski Ahit'teki bu haberler Kur'an'da anlamını bulan ahiret hayatını ve orada hesap verme ameliyesini yok saymaktadır. Böylece ahiret hayatının insanları iyilik yapmaya olan teşviki veya onları kötülüklerden sakındırmaktaki caydırıcılığı da kendiliğinden ortadan kalkmaktadır.

Kur'an-ı Kerim, peygamberlerin vazifeleri ve onların kimlikleri hakkında da muhataplarına bilinmesi gereken miktarda, açık ve kabul edilebilir bilgiler sunmakta dolayı-

125 Bakara (2): 25; Âl-i İmrân (3): 107; Nisâ (4): 57 vd.

126 Bakara (2): 39, 81, 217; Âl-i İmrân (3): 10, 116; Nisâ (4): 56 vd.

127 Luka: XIV/12-14.

128 Matta: XIII/41-43.

129 Şeol hakkında bkz: İşaya: XIV/19; Hezekiel: XXXII/22-32.

130 II Samuel: XIV/14.

131 Eyub: XX/7.

132 Eyub: III/17-19.

sıyla onların nebevî misyonlarını her zaman ön planda tutmaktadır. Meselâ önceki vahiylerde pek çok karmaşık iddiaya konu edilen ve bizim de yukarıda başka yönleriyle kendisine değindiğimiz İsâ (a.s.), şu âyetlere göre sadece mucizevî olarak yaratılan bir beşer ve aynı zamanda bir peygamberdir:

“...İsâ Mesih sadece Allah’ın bir peygamberi, Meryem’e ulaştırdığı (emriyle onda var ettiği) kelimesi ve kendisinden bir ruhtur...”¹³³

“Meryemoğlu Mesih sadece bir peygamberdir. Ondan önce de nice peygamberler gelip geçti. Onun annesi de dosdoğru bir kadındır...”¹³⁴

İsâ (a.s.) hakkındaki diğer âyetlerde geçen bilgiler de bu çerçevede şekillenmektedir. Burada üzerinde durulan en önemli husus: onun mucizevî şekilde yaratılışıdır. Mucizeye inanan müminler için, onun babasız olarak yaratılmasında anlaşılmayacak bir nokta yoktur. Ancak İsâ (a.s.) hakkında Yeni Ahit’te yapılan tanım ve tasvirler oldukça karmaşıktır. Bunlardan birisinde o, kendisini şöyle tanıtmaktadır:

Bunun üzerine İsâ onlara dedi: “Doğrusu ve doğrusu sizlere derim: İnsanoğlunun etini yiyip kanını içmedikçe kendinizde hayat yoktur. Benim etimi yiyip kanımı içenin ebedi hayatı vardır; ben de onu son günde kıyam ettireceğim. Çünkü benim etim hakikî yiyecek kanım da hakikî içecektir. Benim etimi yiyip kanımı içen bende durur, ben de onda.”¹³⁵

Yeni Ahit’ten aktardığımız bu haber Hristiyan ibadetlerinden birisi olan Kominyon (Communion) ayininin de çıkış noktasını oluşturmaktadır. Buna göre Hristiyanlar bir tabağa doğradıkları ekmeğin üzerine şarap dökerler ve buna tanrısal yemek adını verirler. Onların inancına göre buradaki ekmek İsâ (a.s.)’nın etidir. Aynı tabaktaki şarap ise onun kanıdır. Dolayısıyla bu yemeği yiyen kişi İsâ (a.s.) ile bütünleşmiş olur.¹³⁶

Hız. İsâ’dan bahseden bütün pasajlarda olduğu gibi burada da onun peygamberlik yönü görmezlikten gelinmiş, hatta kendisi bir beşer olmaktan bile çıkartılmıştır.

Kur’an-ı Kerim sadece akidevî konularda değil, hayata dair her hususta kabul edilebilir ilkeler sunmaktadır. Meselâ o, emeğe saygı göstermekte ve bu hususta da evrensel

¹³³ Nisâ (4): 171.

¹³⁴ Mâide (5): 75.

¹³⁵ Yuhanna: VI/53-56.

¹³⁶ Muhammed Ebû Zehra: Muhadarât fi’n-Nasrâniyye, Kahire 1982, s.170. “Kominyon ayini hakkında ayrıca bkz: Cross, F. L and Livingstone, E. A: The Oxford Dictionary of The Christian Church, New-York 1983, s.322.

ve kabul edilebilir temel ilkeler sunmaktadır. Bunlardan birisi inceleyeceğimiz şu âyet-te çok özlü ifadelerle belirtilmektedir:

“İnsana sadece kendi emeğinin karşılığı vardır.” ¹³⁷

Peygamber (a.s.) de, bu âyetin vermek istediği mesaja uygun olarak insanın kendi kazandığından daha temiz bir lokma yemediğini belirtmiştir.¹³⁸ Ancak insan olmanın mesuliyetini ve onurunu taşıyan herkesin saygı duyması gereken bu ilke, Eski Ahit'te şöylece çıkırından çıkarılmaktadır:

Komşunun bağına girdiğin zaman canının istediği gibi doyuncaya kadar üzüm yiye-bilirsin... Komşunun ekinine girdiğin zaman elinle başakları koparabilirsin...¹³⁹

Kur'an-ı Kerim, Eski Ahit'te teşvik edilen bu haksız eylemi yasaklamaktadır.¹⁴⁰ Ayrıca o, emeğe saygı konusunda evrensel ve kabul edilebilir bir başka ilke daha suna-rak insanın yiyeceğini çalışarak kazanmasını istemektedir:

“Namaz kılınca artık yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfundan nasibinizi arayın. Al-lah'ı çok zikredin ki kurtuluşa eresiniz.”¹⁴¹

Zikrettiğimiz âyette, namazın ifasından hemen sonra çalışmanın emredilmesi olduk-ça önemlidir. Çünkü namazın ifası ve rızkın sağlanması için yapılan çalışmalar günde-lik hayatının bütün dilimlerine yaygınlaştırılmış makbul amellerdir. Bu şekilde insanın hem dünya ve hem de ahiret mutluluğunu kazanması hedeflenmiştir. Ayrıca bu âyetle insanın her iki dünya için çalışması da öğütlenmiştir. Kaldı ki insanın kimseye yük ol-madan geçimini sağlaması, onun şahsiyetini ve onurunu koruması için de gereklidir. Di-le getirdiğimiz bu gerçeklere rağmen, çalışma konusu Yeni Ahit'te basite indirgenmek-te, hatta onun önemsiz ve gereksiz bir çaba olduğu bildirilmektedir:

Ve İsa şakirtlere dedi: “Bunu için sizlere diyorum: Ne yiyeceksiniz diye hayatınız için, ne giyeceksiniz diye bedeniniz için kaygı çekmeyin... Kargalara bakın onlar ne ekerler ne de biçerler, ne kilerleri var ne de ambarları var.. Sizden kim kaygı çekmekle boyunun ölçüsüne bir arşın katabilir? Zambaklara bakın, nasıl büyüyorlar; ne çalışıyor-lar ne de iplik eğiriyorlar? ... Siz ne yiyeceğinizi ne de içeceğinizi aramayın...”¹⁴²

137 Necm (53): 39.

138 Bu konuyla ilgili hadisin kaynağı için bkz: Buhârî: Buyû 15 (III. 9).

139 Tesniye: XXIII/24, 25.

140 Mâide (5): 38.

141 Cum'a (62): 10.

142 Luka: XII/22, 24, 25, 27, 29.

Yeni Ahit'teki bu sözleri “kanaatkâr olmak ve dünya için kaygı çekmemek” şeklinde anlamının da dünya gerçekleriyle bağdaşmadığı açıktır. Dolayısıyla biz, yukarıda incelediğimiz Kur'an âyetiyle çelişen bu sözlerin nebevî bir nasihati yansıtmadığı kanaatindeyiz.

Bu kısmın başında Kur'an'ın sunduğu kabul edilebilir ilkelerin önemli bir özelliğinin de onların, bir insan grubu lehine veya aleyhine herhangi bir istisna yapmamaları olduğunu ifade etmiştik. Araştırmamızı bu konuda inceleyeceğimiz iki örnekle bitirmek istiyoruz.

Birinci örnek faiz yasağıyla ilgilidir. Kur'an'ın bu yasakla ilgili olan emrinde genel ifadeler kullanılmaktadır:

“...Allah, alış verişi helal, faizi haram kılmıştır... Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve eğer gerçekten iman etmiş kimselerseniz faizden geriye kalanı bırakın. Eğer böyle yapmazsanız Allah ve resûlüyle savaşa girdiğinizi bilin...” ¹⁴³

Bu âyetlerde faizin haram olduğu genel bir hüküm olarak ifade edilmektedir. Ancak aynı âyetlerde hitap edilen mü'minler de dahil olmak üzere herhangi bir insan grubu bu haksız fiilden istisna edilmemiştir. Kur'an'ın sunduğu ilkelerde sergilediği bu sağlam duruşu önceki vahiylerde göremiyoruz. Meselâ Eski Ahit'te aynı konunun, isrâiloğullarına istisnalar içeren daha farklı bir şekilde ele alındığını görmekteyiz:

“Para faizi olsun, zahire faizi olsun, yahut ödünç verilen her şeyin faizi olsun, faizle kardeşine ödünç vermeyeceksin. Yabancıya faizle ödünç verebilirsin; fakat kardeşine faizle ödünç vermeyeceksin!...” ¹⁴⁴

Buradaki ilâhi yasağı çevreleyen istisnaların Eski Ahit'in dışındaki kitaplara inanan diğer insanları aşağıladığı ve bu sebeple onlar açısından kabul edilemez olduğu açıktır. Halbuki yüce Allah'ın, kulları için öngördüğü terbiye metodu temelde aynılık arz etmektedir. Dolayısıyla O'nun, kullarına eşit davranmaması, meselâ bu çerçevede onlardan bazılarının faiz kısıtacısı altında ezilmesini emretmesi düşünülemez.

Burada inceleyeceğimiz ikinci örnek yine Kur'an'daki başka bir yasakla ilgilidir. Faiz yasağına benzer olarak, “leş” yemenin de yasak olduğu, zikredeceğimiz şu âyette açıkça bildirilmektedir:

“(Allah) size, leş, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesileni haram kıldı...” ¹⁴⁵

¹⁴³ Bakara (2): 275, 278, 279.

¹⁴⁴ Tesniye: XXIII/19, 20.

¹⁴⁵ Bakara (2): 173.

Bu ibarelerde de herhangi bir istisnadan bahsedilmemektedir. Asıl itibariyle Kur'an'ın emir ve yasaklarla ilgili olan bütün âyetlerinde takip edilen metot budur.¹⁴⁶ Ancak Eski Ahit, faiz yasağında olduğu gibi bu yasağın hakkında da İsrâiloğullarının dışındaki milletlerin aleyhine, onları aşağılayıcı ve bu sebepten ötürü kabul edilemez hükümler sunmaktadır:

“Hiçbir leş yemeyeceksiniz! Onu yesin diye şehirlerde olan garibe verebilirsin; yahut yabancıya satabilirsin; çünkü sen, Allah'ın Rabb'e mukaddes bir kavimsin...”¹⁴⁷

İncelediğimiz bütün bu örneklerin insanlardan bazılarının aleyhine olduğu ve onları aşağıladığı açıktır. Tabii ki gerçek vahiylerde, insanları kendi aralarında ayrıştırıcı ve aşağılayıcı bu türden ibarelere rastlanmaz. Çünkü yüce Allahkulları arasında ayırım yapmaz.

Sonuç

İlâhî İrâdenin takdirine uygun olarak Kur'an-ı Kerim, “önceki vahiyler” dediğimiz Eski ve Yeni Ahit gibi aslen kutsal olan kitaplardan farklı birtakım özelliklere sahip olarak indirilmiştir. Onun son vahiy olmasının haklı birer gerekçesi olarak ele alabileceğimiz bu özelliklerinin başında; korunmuşluk ilkesi gelmektedir. Buna göre o, hem lafzen hem de anlam bakımından korunmuştur. Ayrıca Kur'an'ın korunması hususunda ilâhî bir garanti verilmişken (Hicr/ 9) işaret ettiğimiz diğer vahiyler için böyle bir şey söz konusu edilmemiştir. O'nun son vahiy olarak değiştirilmeden zamanımıza kadar gelmiş olması bu hususta müşahhas bir delildir.

Her devirdeki muhataplarına söyleyeceği sözü olduğunu ihsas eden Kur'an-ı Kerim, aynı zamanda kulların hidayet yolunda ihtiyaç duydukları her şeyi ihtiva ettiğini de bildirmektedir. Buna paralel olarak, onun muhtevasının önceki vahiylerle de şamil olduğunu belirten Hz. Peygamber, tebliğ ettiği bu kitabın inanmak arzusundaki hiçbir kimseyi başka bir kaynağa muhtaç bırakmayacağı garantisini vermiştir. Bu bağlamda, Eski ve Yeni Ahit'in varlığına rağmen Kur'an-ı Kerim'in bütün insanlığa hidayet rehberi olarak gönderilmesi, onun ayırt edici başka bir özelliğini oluşturmaktadır.

Kur'an-ı Kerim, muhataplarına hidayet yolundaki doğruları öğütlemenin yanı sıra önceki vahiylerde yapılan tahriflere de değinmiş ve onları tashih etmiştir. Özellikle Allahınancı, peygamberlerin örnekliği gibi konular bunların başında gelmektedir. O'nun bir başka özelliği de; dünya insanlık ailesi için ilâhî zeminli, ortak ve kabul edilebilir ilkeler sunmasıdır. Buna karşın önceki vahiylerde bulunan pek çok emir ve yasağın, tevhi-

¹⁴⁶ Bu konudaki diğer âyetler için bkz: Mâide (5): 3; En'âm (6): 145; Nahl (16): 115.

¹⁴⁷ Tesniye: XIV/21.

de aykırı ve sadece belli bir ırkın faydasını gözetip onların lehine istisnalar içerdikleri için bütün insanlar açısından “kabul edilebilir” ve “uygulanabilir” olmaktan uzaktırlar.